
HEINOLAN MAATILAYHTEISÖN OSUUSKUNTA

Selvitystyö osuuskunnan perustamisesta

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Kestävän kehityksen koulutusohjelma

Hyvinkää, 13.5.2013

Johanna Snell

HYVINKÄÄ

Kestävän kehityksen koulutusohjelma

Tekijä	Johanna Snell	Vuosi 2013
Työn nimi	Heinolan maatilayhteisön osuuskunta: Selvitystyö osuuskunnan perustamisesta	

TIIVISTELMÄ

Yhteisötalous eli kolmas sektori sijoittuu yksityisen ja julkisen sektorin väliin. Yhteisötalouden tavoitteena on edistää jäsentensä ja paikallisen yhteisön sosiaalista ja taloudellista hyvinvointia demokraattisesti sekä kestävästi.

Työn toimeksiantajana toimi Heinolan maatilayhteisön osuuskunta Mäntsälästä. Työn tavoitteena oli tehdä selvitystyö Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamisesta. Tämän lisäksi tarkoituksena oli tutustua yhteisötalouteen, maaseudun kehittämiseen sekä osuustoimintaan.

Työn luonne oli pitkälti kirjallisuuskatsaus, mutta myös selvitystyötä tehtiin Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamisen osalta. Työn tutkimusstrategiana sovellettiin tapaustutkimusta. Tutkimus oli laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jossa kuvattiin todellista elämää. Tietoa saatiin sekä avoimen haastattelun kautta, että havainnoimalla eli itse osallistumalla osuuskunnan perustamiseen.

Työn teoriaosuuteen materiaalia kerättiin niin painetusta kuin sähköisestä kirjallisuudesta, lisäksi hyödynnettiin Internet-lähteitä. Yhteisötaloudesta, osuuskunnan perustamisesta ja maaseudun kehittämisestä löytyi runsaasti lähdemateriaalia. Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden määrittäminen sekä soveltaminen, muun muassa maaseudun yritystoiminnan kehittämiseen, ovat olleet valtiovoimalla tarkastelun kohteena viime vuosien aikana.

Miten taataan ikääntyville palvelut asuinpaikasta riippumatta ja pidetään maaseutu elävänä? Voisivatko kaupunkiin ja kiireiseen elämään kyllästyneet ihmiset lähteä maaseudulle asumaan ja tarjota vanhentuvalle väestölle palveluita ja mahdollisesti paikan asua. Maaseudun hyvinvointia voitaisiin ammentaa tarjoamalla hoiva- ja hoito- sekä asumispalveluita yhteisötalouden muodossa. Osuuskunnan perustaminen on vaativa ja työteliäs projekti, etenkin, kun kyseessä on uudenlaisen osuuskunnan luominen, johon ei ole saatavilla valmista mallia. Heinolan maatilayhteisön osuuskunnasta ollaan kehittämässä jäsentensä hyvinvointia ja taloutta edistävää yhteisöä.

Hyvinkää
Degree Programme in Sustainable Development

Author	Johanna Snell	Year 2013
Subject of Bachelor's thesis	Heinola Community Farm Cooperative: Survey about establishing a cooperative	

ABSTRACT

The social economy or the third sector lies between the private and the public sector. The aim of the social economy is to enhance its members and the local community's social and economical well-being democratically and sustainably.

The commissioner of the thesis was Heinola Community Farm Cooperative from Mäntsälä. The aim was to report the foundation work done at Heinola Community Farm Cooperative as well to get to know the social economy, development of rural regions and the cooperative system.

The thesis was mostly done by reviewing existing publications on the topic, but there was also survey done concerning the establishment of the Heinola Community Farm Cooperative. The case study was applied as a strategy of the thesis. The study was made by using a qualitative method, which described real life. Information was gathered by interview and observing, in other words, by taking part in the founding of the cooperative.

The material for the theoretical part was collected from literature, both in printed and non-printed form and from the Internet. There is a lot of material available on social economy, founding of cooperatives and development of rural regions. The quantification and application of social economy and social enterprise for the development of rural enterprise operation, has been under investigation by state authorities for the past few years.

How can we guarantee services for elderly people and keep the countryside alive? Could people fed up with cities and hectic lifestyles move to the country and offer services for senior citizens and even offer them a place to live. It is possible to use well-being obtained from the countryside to offer nursing services and housing services by applying social economy. The founding of a cooperative or other form of enterprise is a demanding and laborious project, especially when the project is a new type of cooperative, where there is no ready-made concept available. The developmental aim of the Heinola Community Farm Cooperative is to enhance its member's financial benefits and well-being.

Keywords Cooperative, social economy, countryside
Pages 52 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	YHTEISÖTALOUS MAASEUDUN VOIMAVARANA.....	2
2.1	Yhteiskunnallinen yrittäjäys	2
2.1.1	Yhteiskunnallinen yritys -merkki	3
2.2	Kolmannen sektorin sijoittuminen ja osa maaseudulla.....	4
2.3	Yhteistoiminnan mahdollisuudet.....	5
2.4	Yhteistoiminnan edistäminen.....	7
2.5	Maaseutuyritysten neuvonta ja rahoitus.....	7
2.6	Maaseudun yritystoiminta tulevaisuudessa.....	8
2.6.1	Hoiva- ja hoitoala	9
2.6.2	Tulevaisuuden toimien tukeminen	10
2.7	Maaseudun kehittäminen yhteisötalouden avulla	12
2.8	Maalle asumaan.....	12
2.9	Ekokylä yhteisöllisenä asumismuotona	14
2.10	Yhteisöt Suomessa	16
2.10.1	Keuruun Ekokylä.....	16
2.10.2	Kangasalan Yhteiskylä	16
2.10.3	Gaija	17
2.10.4	Kivisalun yhteisökylä	17
2.10.5	Asunto Oy Mummonmökkit.....	17
2.11	Yhteisöt maailmalla.....	17
2.11.1	The Village, Cloughjordan ecovillage.....	18
2.11.2	Kommune Niederkaufungen	18
2.11.3	Hariharalaya	18
2.11.4	Reserva Integral y Ecoaldea Sasardi	19
3	HEINOLAN MAATILAYHTEISÖN OSUUSKUNTA.....	19
3.1	Heinolan tila	19
3.2	Osuuskunnat Suomessa.....	20
3.3	Maatilat Suomessa.....	21
3.4	Osuuskuntien jaottelu.....	22
3.5	Osuuskunta yritysmuotona.....	23
3.6	Osuustoiminnan arvot ja periaatteet.....	24
3.7	Osuuskunnan hallinto.....	25
3.7.1	Hallitus ja edustaminen	25
3.7.2	Hallintoneuvosto.....	26
3.7.3	Osuuskunnan kokous.....	26
3.7.4	Johdon vastuu	26
3.8	Tilinpäätös ja tilintarkastus	26
3.9	Osuuskunnan verotus	28
3.10	Osuuskunnan perustaminen.....	28
3.10.1	Toiminta-ajatus	28
3.10.2	Liikeidea	29
3.10.3	Liiketoimintasuunnitelma.....	32
3.10.4	Osuuskunnan toiminimen valitseminen	34
3.10.5	Perustamiskirja	34

3.10.6 Säännöt	35
3.10.7 Ilmoitus rekistereihin	35
3.11 Osuuskuntien edut ja haasteet	36
3.12 Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan tilannekatsaus	40
3.12.1 Osuuskunnan perustaminen	40
3.12.2 Kasvihuoneen ja tilamyymälän rakentaminen.....	41
3.12.3 Ruokaosuuskunta.....	41
3.12.4 Väliaikainen yhteisötilan rakentaminen ja vanhan päärakennuksen siirtäminen	41
3.12.5 Rahoitus ja varainkeruu	41
3.12.6 Viestintäpelisäännöt	42
3.12.7 Yhteisön jäsenten tavoitteiden sekä yhteisön tavoitteiden asettaminen	42
3.12.8 Ensimmäisen senioritalon rakentaminen	42
4 POHDINTA.....	42
LÄHTEET	45

---

1 JOHDANTO

Suomi on yhdistysten ja osuuskuntien luvattu maa. Osuuskunta on ollut ja tulee jatkossa olemaan suosittu yritysmuoto. Viime vuosina myös muut kuin perinteiset toimialat ovat valinneet yritysmuodokseen osuuskunnan. Osuuskunta on yritysmuotona joustava ja demokraattinen.

Tutkimuksen tavoitteena on tehdä selvitystyö Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamisesta. Heinolan tilalla on sukupolvenvaihdos edessä, mutta sopivaa jatkajaa ei ole tilalle löytynyt. Tilalla on herännyt idea maatilayhteisön perustamisesta. Yhteisön aktiivit ovat miettineet sopivaa yritysmuotoa maatilayhteisön hallinnointiin. Yhdistys ei ole soveltuva maatilayhteisön hallinnointiin sen yleishyödyllisen luonteensa puolesta, joten osuuskunta alkoi vaikuttaa sopivalta vaihtoehdolta.

Osuuskunnan jäsenet tulevat pitkälti toimimaan itsenäisinä yrittäjinä yhteisössä. Yhteisön yhteisten asioiden hallinnoinnin kannalta on helpompaa, jos on olemassa virallinen elin, joka hoitaa asioita yhteisön ulkopuolelle. Lisäksi järjestäytyminen luo luotettavamman kuvan yhteisöstä sekä auttaa yhteisön jäseniä laatimaan pelisäännöt ja arvot toiminnalle.

Opinnäytetyö toteutetaan kirjallisuuskatsauksena, missä tutustutaan yhteisötalouteen, maaseudun kehittämiseen sekä osuuskunnan perustamiseen. Työn selvitysosiossa osallistutaan Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamisen vaiheisiin olemalla itse mukana kokouksissa ja kehittämissä. Tietoja yhteisön idean synnystä ja alkuvaiheista saadaan haastatteleamalla yhteisön toimijoita sekä tutustumalla yhteisöstä kirjoitettuihin artikkeleihin.

Yhteisöllinen asuminen ja yhteisötalous voidaan nähdä kiinteänä osana kestävästä kehityksestä. Yhteisöllinen asuminen pohjaa luontoa ja ympäristöä kunnioittavaan tapaan toimia sekä huomioi asumisen ja elämisen tuottamat ekologiset vaikutukset. Myös yhteisötaloutta ohjaavat arvot ja periaatteet, jotka huomioivat kestävästä kehityksestä osa-alueet.

Maaseudun elävänä pysyminen ja sen kehittäminen ovat tärkeitä asioita nyt ja tulevaisuudessa. Lisääntynyt kiinnostus lähellä tuotettuun ruokaan sekä luonnonmukaisesti tuotettuun ruokaan antavat toivoa tulevaisuuden viljelijöille. Ikääntyvä väestö ja palvelutarpeen lisääntyminen lisäävät paineita julkiselle sektorille, mutta voivat toisaalta tuoda kaivattuja elinkeinomahtoisuuksia maaseudulle ja sen toimijoille.

Opinnäytetyössä paneudutaan yhteisötalouteen, maaseudun kehittämiseen, osuuskuntaan yritysmuotona sekä Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamisen vaiheisiin. Lisäksi esitellään muutama esimerkki yhteisöasumisesta sekä Suomesta että maailmalta.

2 YHTEISÖTALOUS MAASEUDUN VOIMAVARANA

Yhteisötalouden määrittely ja käsite ovat häilyviä. Yhteisötalous-käsitteen sisältö vaihtelee tieteenaloittain. Suppeimmillaan yhteisötalous käsite tarkoittaa voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden sosiaali- ja terveyspalveluita. Laajimmillaan yhteisötalous nähdään organisaatioina, jotka eivät tavoittele voittoa tai ole osa julkista taloutta. (Yhteisötalouden osat alueet 2007, 51–52.) Yhteisötalouden sijaan Euroopan Unionissa on alettu viime vuosina puhua myös CMAF:stä, joka tulee sanoista cooperatives (osuuskunnat), mutuals (keskinäiset yhtiöt), associations (yhdistykset) ja foundations (säätiöt) (Yhteisötalouden historia 2007, 37–38).

Yhteisötalouden, social economy, tarkoituksena on edistää jäsenten ja paikallisen yhteisön sosiaalista ja taloudellista hyvinvointia kestävästi demokraattisen yhteistyön kautta. Yhteisötalouteen luetaan osuuskuntien, keskinäisten yhtiöiden, yhdistysten ja säätiöiden taloudellinen toiminta. Yhteisötalouteen kuuluu yhteiskunnallisen yrittäjyyden, social enterprise, käsite. (Yhdessä yrittämään 2010b.)

Yhteiskunnallista yritystä ei tule sekoittaa sosiaaliseen yritykseen, joka voi toimia millä tahansa toimialalla, mutta yrityksen työntekijöistä vähintään 30 prosenttia tulee olla vajaakuntoisia tai yhteensä vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä. Työ- ja elinkeinoministeriö ylläpitää Sosiaalisten yritysten rekisteriä, johon kyseisten yritysten tulee rekisteröityä. (TEM 2012.)

2.1 Yhteiskunnallinen yrittäjyys

Yhteiskunnallinen yrittäjyys/yritys on kehittynyt sosiaalisen talouden sektorista, joka on sijoittunut markkinoiden ja valtion väliin. Yhteiskunnallisten yritysten malli muotoutuu kunkin maan olemassa olevan lainsäädännön, kansantalouden hyvinvointipalveluiden tuottamisen sekä eikaupallisen kulttuurin ja historian kehityksen perinteiden mukaisesti. Tänä päivänä yhteiskunnallisten yritysten alalla toimii uudentyylisiä organisaatioita ja perinteisiä kolmannen sektorin organisaatioita uudistettuna dynaamisella yrittäjyydellä. (OECD n.d.) Suomalaisista yritysmuodoista osakeyhtiö ja osuuskunta sopivat parhaiten yhteiskunnallisen yrityksen pohjaksi. Henkilöyhtiöt eivät sovellu yhteiskunnallisen yrityksen muodoksi lähinnä yrityksen varojen jaon sekä avoimuuden kannalta. (Laiho, Grönberg, Hämäläinen, Stenman & Tykkyläinen 2011, 27.)

Tyypillisesti yhteiskunnalliset yritykset tuottavat sosiaalipalveluita ja työhön integroimispalveluita vähäosaisten ryhmille ja yhteisöille sekä kaupungeissa että maaseudulla. Lisäksi yhteiskunnalliset yritykset ovat noussemassa kunnallisten palveluiden tuottajiksi, sisältäen koulutus-, kulttuuri- ja ympäristökentän. (OECD n.d.)

OECD:n (n.d.) mukaan seuraavat taloudelliset ja sosiaaliset kriteerit ovat tunnistettavissa yhteiskunnallisista yrityksistä. Taloudellisina kriteereinä toimivat:

- Yhteiskunnalliset yritykset ovat suoraan sidoksissa tuotantoon ja/tai tuotteiden ja palveluiden myyntiin.
- Yhteiskunnalliset yritykset ovat itsenäisiä, vapaaehtoisesti luotuja toimijoita.
- Yrittäjyyteen sisältyy merkittävä taloudellinen riski ja jäsenet ovat vastuussa riittävästä taloudellisista resursseista.
- Yhteiskunnalliset yritykset tulevat toimeen vähäisellä määrällä palkattuja työntekijöitä ja yrityksen on mahdollista käyttää sekä vapaaehtoista että palkattua työvoimaa.

Sosiaalisia kriteerejä ovat:

- Yritykset ovat syntyneet kansalaisten aloitteellisuudesta, tietyn yhteisön tai ryhmän tarpeesta tai tavoitteesta.
- Päätöksentekovalta ei perustu omistettuun pääomaan, vaan jakautuu jäsenten kesken yksi jäsen, yksi ääni -periaatteen mukaisesti.
- Yhteiskunnalliset yritykset ovat luonteeltaan osallistavia eli palveluiden käyttäjät ovat edustettuina ja osallistuvat toimintojen hallintoihin.
- Yritysten tavoitteena ei ole voiton maksimointi vaan rajoitettu tuloksen jakaminen.
- Tavoitteena on yhteisön tai tietyn ryhmän hyöty ja näin ollen sosiaalisen vastuun edistäminen paikallisesti.

Määrittely noudattelee pitkälti samoja linjoja kuin Kansainvälisen osuustoimintaliiton asettamat arvot ja periaatteet osuustoiminnalle, jotka esitetään myöhempänä (luvussa 3.6).

Yhteiskunnallisten yritysten merkitys kestävän talouden edistäjänä on huomattu myös Euroopan parlamentissa. Parlamentti on päätöslauselmaansa kehottanut komissiota edistämään osuus- ja yhteisötaloutta muun muassa lainsäädännön, rahoituksen, neuvonnan sekä julkisen sektorin ja yhteisötalouden yhteistyön merkeissä. (Euroopan parlamentti 19.2.2009.)

2.1.1 Yhteiskunnallinen yritys -merkki

Yhteiskunnallinen yritys voi hakea yhteiskunnallinen yritys -merkkiä, (Kuvassa 1) jos se täyttää annetut kriteerit. Yhteiskunnallisen yrityksen tarkoituksena ja tavoitteena on tuottaa yhteiskunnallista hyvää ja harjoittaa liiketoimintaa vastuullisesti. Yritys jakaa voittoa rajoitetusti, suurin osa voitosta käytetään yhteiskunnallisen hyvän tuottamiseen. Liiketoimissa noudatetaan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Edellä mainittujen ensisijaisten kriteerien lisäksi yrityksen tulee lisäksi täyttää yksi tai useampi seuraavista ominaisuuksista: sitoutua henkilöstöön, kehittää työhyvinvointia, henkilökunnan vaikutusmahdollisuuksia ja asiakaslähtöisyyttä, toimia lähiyhteisön kanssa yhteistyössä, minimoida terveys- ja ympäristöhaitat, kehittää paikallistaloutta, huomioida heikossa asemassa olevat henkilöt sekä osoittaa yhteiskunnallista vaikutusta. Suomalaisen Työn Liitto hallinnoi merk-

kiä ja merkin myöntää Yhteiskunnallisen yrityksen toimikunta. (Suomalaisen Työn Liitto n.d.b.)

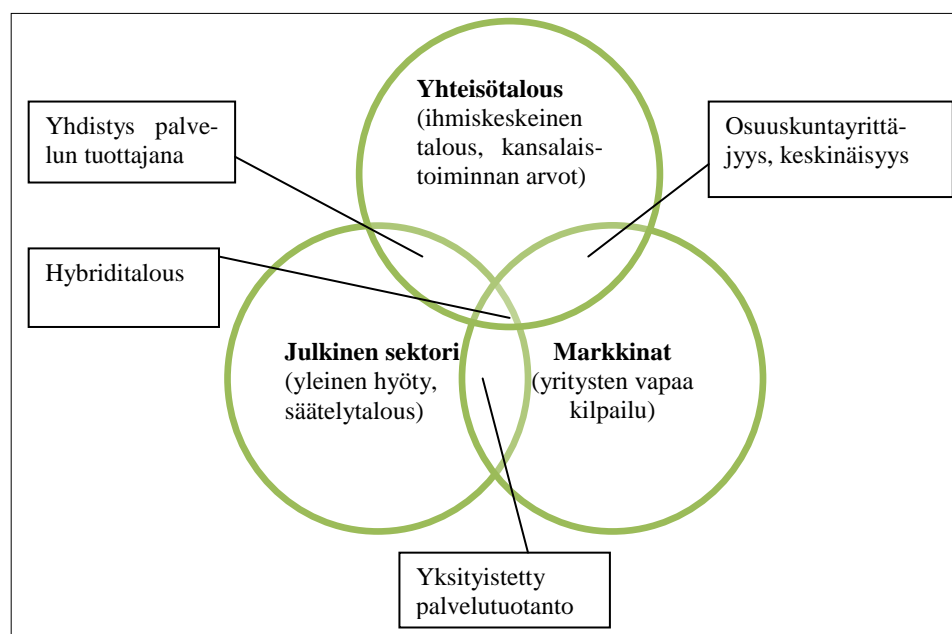

Kuva 1. Yhteiskunnallinen yritys -merkki (Suomalaisen Työn Liitto n.d.a.)

2.2 Kolmannen sektorin sijoittuminen ja osa maaseudulla

Pihlaja (2010) tuo esiin raportissaan kolmannen sektorin mielenkiintoisen tilanteen julkisen ja yksityisen sektorin puristuksessa. Kolmannelta sektorilta odotetaan paljon. Tulevaisuudessa väestön ikääntyessä ja kuntakoon kasvaessa tarpeet kolmannen sektorin avulle lisääntyvät entisestään. Kolmannen sektorin odotetaan paikkaavan julkisen sektorin aukkoja, mitä se on toki jo tehnytkin etenkin maaseudulla pitkään. Esimerkiksi suurin osa maaseudun kulttuuri- ja harrastustoiminnasta on järjestöjen ja niissä toimivien aktiivien ansiota.

Harvaan asutut seudut eivät ole kiinnostavia yksityisen sektorin toimijoille vähäisen asiakaspotentiaalin ja pitkien välimatkojen takia ja julkinen puoli ei pysty tarjoamaan palveluitaan resurssipulaan vedoten. Kolmannen sektorin odotetaan ratkaisevan haastavia palvelutuotannon kysymyksiä yhdessä julkisen vallan kanssa. Kuitenkin kolmas sektori kokee julkisten hankintojen ja muun byrokratian vastustavan heidän yritystään toimia. Kolmannen sektorin merkitys on paljon suurempi kuin pelkkä palvelujen tuottaja, se toimii myös yhteisöllisyyden, osallisuuden ja sosiaalisen pääoman rakentajana. (Pihlaja 2010, 11–13.)

Kuva 2. Markkinoiden, julkisen sektorin ja yhteisötalouden lomittuminen toisiinsa. (Köppä 2010b, 20.)

Yhteisötalouden organisaatioiden tulisi viedä yhteisöllisyyteen liittyvät arvot talous- ja yhteiskuntapoliittiseen keskusteluun sekä elinkeinon ja palveluiden kehittämiseen. Yhteisötalous ei ole irrallinen toimija talouden kentässä, vaan se linkittyy julkisen sektorin ja markkinoiden väliin. Yhteisötalous, julkinen sektori ja markkinatalous muodostanevat rajapinnoillaan uudenlaisia organisoitumistarpeita esimerkiksi yhteiskunnallisiin palveluihin. (Köppä 2010b, 20.)

Yksityisen ja julkisen sektorin sekä kansalaistoiminnan tehtävät ja käytännöt yhdistyvät rajapinnoilla ja uudelleenjärjestävät taloudellista toimintaa, kuten Kuvassa 2 esitetään (Köppä 2010b, 22). Yhdistykset voivat toimia palvelun tarjoajina yhteisötalouden ja julkisen sektorin välimaastossa. Hybriditalous muodostuu kaikkien kolmen sektorin väliin tuottaen uudenlaisia palvelukonsepteja. Yksityistetty palvelutuotanto toimii julkisen sektorin ja markkinoiden yhteistyössä. Osuustoiminta sijoittuu yhteisötalouden ja markkinatalouden väliin. Osa osuuskunnista toimii enemmän yhteisötalouden kentässä ja osa puolestaan toimii selkeästi enemmän yksityisellä puolella markkinoiden lainalaisuuksia noudattaen.

2.3 Yhteistoiminnan mahdollisuudet

Maaseudulla on perinteisesti harjoitettu yhteistoimintaa yhteisöjen kehittämiseksi. Sille on edelleen tilausta ja mahdollisuuksia. Maaseudun asukkaita ajavat yhteen yhteiset tarpeet ja tavoitteet, jotka johtavat kansalais-toimintaan ja kylien verkostoitumiseen. Syntyneet uudet palvelut ja talouden monimuotoisuus voivat toimia maaseudun vetonauloina. (Köppä 2010b, 13, 21.)

Maaseudun yhteisöjen kehittämisen kokonaisvaltaisuus ja maaseudun epätyypilliset markkinat tulisi huomioida, jotta maaseudun yritystoiminta saattaisiin kestävän kehityksen polulle. Yritystoiminnan kestävyydelle olisi paremmat mahdollisuudet, jos yhteisötalouden toimintamalleja tuotaisiin enemmän esille ja maaseudun väestö integroitaisiin siellä toimiviin yhteisöihin. (Köppä 2010a, 11.)

Yhteistoimintaa edistävä ilmapiiri syntyy luottamuksesta ja sosiaalisesta pääomasta. Yhteistoiminnan myötä esiin nousee uusia työtapoja ja työn organisointimahdollisuuksia. Ryhmässä saatetaan tuottaa tuotteita tai palveluita, joita ei ilman yhteistyötä pystyttäisi valmistamaan. Yhteistoiminnallinen johtaminen pohjaa tasavertaisuuteen ja osallistumiseen, mikä vaikuttaa yhteisön motivaatioon. (Köppä 2010b, 13.)

Osuuskunnat ovat usein merkittäviä toimijoita paikallisesti ja alueellisesti esimerkiksi maa- ja metsätuotteiden keruussa, markkinoinnissa ja jalostuksessa. Myös vähittäiskaupan ja rahoituspalvelujen tuottajina osuuskunnat ovat markkinajohtajia. Tuotannon, palveluiden ja työllisyyden jatkuvuus maaseudulla on usein osuuskuntatoiminnan ansiota. Tulos pysyy paikkakunnalla ja hyödyttää paikallistaloutta sekä yhteisöllisyyttä, kun se jaetaan jäsenille ja/tai asiakasomistajille. (Köppä 2010b, 19; Köppä 2010a 11.)

Köppä (2010b, 14–15) näkee yhteisötalouden tulevaisuuden uhkana markkinakeskeisen kilpailudirektiivin tulkinnan, joka suosii monikansallisia palveluyritysketjuja ja kieltää pitkäaikaiset yhteistyösopimukset. Talouden monimuotoisuus ja yhteisöllisyys joutuvat vaaraan, kun taloutta tulkitaan vain elinkeino- ja yritystoiminnan kannalta.

Nuorissa on toivoa ja tulevaisuus, myös yrittäjyyden saralla. Köpän (2010a, 8, 13–15, 18) tekemän tutkimuksen mukaan nuoret ovat kiinnostuneita yhteistoiminnasta lähiyhteisöissä ja heidän yrittäjyyskäsitteensä on lähtöisin lähiyhteisöistä, kuten lapsuudenkodista, kavereilta, yrittäjätuttavilta sekä koulusta. Yksinyrittämisen sijaan nuoret valitsisivat yrittäjyyden malliksi tiimiyhteistyön. Nuorten saama taloudellisen toiminnan malli lähiyhteisöissä ei ole kilpailulähtöinen, vaan yhdessä tekeminen ja kumppanuus. Tämä saattaa luoda mahdollisuuksia uusille yhteisötalouden muodoille ja edelleen jalostua tiimiyrityksiksi, osuuskunniksi tai taloudellisiksi yhdistyksiksi.

Yhteistoiminnallista yrittäjyyttä pidetään edelleen idealistisena, kun valtavirta uskoo markkinatalouden kilpailun etevyyteen. Mahdollisuudet yhteistoiminnalle ovat olemassa ja sen toimivuudesta on kokemusta. Vaihtoehtoiset talousmallit ansaitsisivat lisätutkimusta ja opetusta osakseen. (Köppä 2010b, 17.)

Osuustoiminnallisen yrittäjyyden kehittämistä hidastaa puutteellinen yrityspalveluasiantuntemus. Suomessa toimii osuustoiminnan kehittäjien verkosto, mutta suurimmalle osalle yrityspalveluista osuuskunta on edelleen tuntematon. Myös ennakkoluulot voivat hankaloittaa osuuskuntamuodon soveltamista erilaiseen yritystoimintaan. (Köppä 2010b, 20.)

Vallalla olevat maailmanlaajuiset ympäristö-, energia- ja ruokaongelmat sekä maailmantalouden kriisit ovat herättäneet arvostelua valtavirran talous- ja yhteiskuntapolitiikkaa kohtaan (Köppä 2010b, 23). Myös kysymykset ihmisten onnellisuudesta ja hyvinvoinnista ovat heränneet. Voiko BKT:n mittaaminen toimia enää pätevänä mittarina osoittamassa ihmisten hyvinvointia? Vallalla olevan uusklassisen talousteorian ratkaisu kaikkiin ongelmiin on talouskasvu; se vähentää köyhyyttä ja työttömyyttä, rajoittaa väestönkasvua ja suojelee ympäristöä. Teorian oletuksena on, että talouskasvulla ei ole rajoja. Talouden kasvulla on kuitenkin rajansa, koska se toimii maapallon rajallisessa ekosysteemissä. Suuri osuus yritysten tuloksesta koostuu ilmaiseksi tai alihinnalla hankituista maapallon hyödykkeistä. (Hoffrén 2011, 15, 22.)

Koska uusklassisen talousteorian mukaan hinnan asetanta hallitsee talouskasvua, yritykset voivat huoletta jatkaa kuluttajien tarpeiden tyydyttämistä. Teorian mukaan jos jonkin tuotantopanoksen saatavuus pienenee, sen hinta nousee ja yritys alkaa käyttää korvaavaa panosta tuotteen valmistuksessa. Kuitenkaan käytännössä, kun ulkoisvaikutuksia ei huomioida, markkinahinnat pysyvät alempana kuin niiden todelliset hinnat olisivat jos esimerkiksi saastuminen huomioitaisiin. Tämä johtaa ulkoisvaikutusten määrän nopeampaan kasvuun verrattuna tuotteiden hintojen nousuun ja edelleen kuluttajien ja yhteiskunnan hyvinvoinnin vähenemiseen. Uus-

---

klassisen taloustieteen oletama BKT:n mittaaman talouden tuotos ei johdakaan kulutuksen lisääntymiseen ja hyvinvointiin. (Hoffrén 2011, 23.)

2.4 Yhteistoiminnan edistäminen

Työ- ja elinkeinoministeriö on käynnistänyt valtakunnallisen Yhdessä yrittämään! -hankkeen, jonka tarkoituksena on edistää yhdessä yrittämistä etenkin osuustoiminnan kautta (Yhdessä yrittämään 2010a). Myös muut hankkeet ovat olleet edistämässä ja edistävät yhteisötalouden tunnettuutta ja käytäntöjä sekä tutkimusta. Maaseudun kehittämisessä ja yhteisötalouden järjestäytymisessä ovat apuna toimineet kylätoiminta ja Leader-toimintaryhmät. (Köppä 2010b, 23.) Leader-toimintaryhmiä toimii 55 kappaletta vuosina 2007–2013 Manner-Suomessa sekä yksi Ahvenanmaalla. Ryhmien tarkoituksena on kannustaa maaseudun ihmisiä kotiseutunsa kehittämiseen, viihtyisyyden lisäämiseen sekä uusien työpaikkojen ja yritysten luomiseen. (Yrittäjyyden olosuhteet maaseudulla 2010, 27.)

2.5 Maaseutuyritysten neuvonta ja rahoitus

Maaseudun yritykset tarvitsevat enenevässä määrin monipuolisia neuvontapalveluita, koska ne toimivat useilla toimialoilla ja toimintamuodot ovat erilaistuneita. Maaseudun yritysten toiminta on alkanut tilakoon kasvun myötä tulla lähemmäs tuotannollisia yrityksiä. Tilojen kehittämiseen liittyviä palveluita tarjoavat ELY-keskukset, Finnvera, uusyrityskeskukset ja ProAgria-maaseutukeskukset. Lisäksi teknologiakeskukset, verotoimistot, yrityshautomot sekä muut yrityspalveluorganisaatiot ja kehittämishankkeet toimivat palveluntuottajina. (Yrittäjyyden olosuhteet maaseudulla 2010, 26–27.)

Maa- ja metsätalousministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö toimivat maaseudulla toimivien yritysten rahoittajina tukijärjestelmien muodossa. TEM:n myöntämiä yritystukia ovat yrityksen kehittämisavustus ja yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus. Yrityksen kehittämisavustus on tarkoitettu erilaisten investointien ja kehittämishankkeiden mahdollistamiseen. Toimintaympäristön kehittämisavustus puolestaan voidaan myöntää voittoa tavoittelemattomille yhteisöille ja säätiöille toimintaympäristön tai kehittymisedellytysten parantamiseen. Aloittavan yrittäjän on mahdollista saada starttirahaa yritystoiminnan käynnistämiseen. Päätöksen starttirahan myöntämisestä tekee työvoimatoimisto. (Yrittäjyyden olosuhteet maaseudulla 2010, 28–29.) MMM:n tuet liittyvät maaseudun strategiseen kehittämiseen. Tuettavina toimenpiteinä voi olla maa- ja metsätalouden kilpailukyvyn parantaminen sekä maaseutualueiden elämänlaadun ja elinkeinoelämän monipuolistaminen. ELY-keskukset tekevät päätökset tukien myöntämisestä. (Yrittäjyyden olosuhteet maaseudulla 2010, 30.)

Jatkossa maaseudun toimijoita pyritään paremmin huomioimaan joustavamman rahoituksen ja kokeilevan liiketoiminnan muodossa. Maaseutu Suomi -strategiassa prosessin pohjalta on koottu erilaisia toimenpideehtouksia, joilla maaseudun yritystoimintaa olisi mahdollista lisätä. Kysynnän tunnistaminen ja siihen vastaaminen toimivat liiketoiminnan läh-

---

tökohtina. Uusien tuotteiden ja palveluiden taustalla on käyttäjät ja heidän muodostamat yhteisöt, jotka osallistuvat muotoilun ja markkinoinnin yhteiskehittelyyn tuottajan kanssa. Muutospaineita luodaan yritystoiminnan neuvontajärjestelmien suuntaan, jotta asiakas- ja kysyntälähtöiseen liiketoimintaan osataan vastata. Maaseudun liiketoimintaa mahdollistetaan helpottamalla rahoituksen saamista, kehittämällä neuvontapalveluita, mahdollistamalla kokeilevaa liiketoimintaa, edistämällä yhteistyötä maaseudun ja kaupungin sekä eri toimijoiden välillä, sekä lisäämällä riskirahoituksen mahdollisuuksia maaseudulla. (Sitra 2012, 10.)

2.6 Maaseudun yritystoiminta tulevaisuudessa

Maaseudun uusi rooli tulee pitkälti määrittymään hyvinvoinnin ympärille. Maaseudulla asuvat ikääntyvät ihmiset tulevat tarvitsemaan palveluita, ja kaupunkilaiset näkevät maaseudun virkistykseen ja henkisen hyvinvoinnin lähteenä. Mitenkä nämä asiat nivoutuisivat yhteen ja tuottaisivat molemmille osapuolille hyvinvointia? Nämä kaksi erilaisista lähtökohdista kumpuavaa tarvetta voisi yhdistää uudenlaisilla liiketoimilla toimivaksi kokonaisuudeksi. Ruoka, jonka alkuperä on tunnettu ja jäljitettävissä, tuo hyvinvointia ja toimeentulomahdollisuuksia ihmisille. Uusiutuvat luonnonvarat tuovat hyvinvointia kestäväällä pohjalla. Maaseudun tulevaisuutena on toimia yhteiskunnan hyvinvoinnin lähteenä. (Kuhmonen & Niittykangas 2008, 100.)

Ruoalla tulee aina olemaan kysyntää. Nykyään osataan taas arvostaa ruoan alkuperää ja peräänkuulutetaan paikallisuutta, puhutaan ruoan relokalisatiosta eli paikallisuuden uudelleenkorostumisesta. Kotimainen ja paikallinen ruoka nousevat arvoonsa, kun erilaisia ruokaskandaaleja uutisoidaan. Myös kiinnostus ruoanlaittoa kohtaan on lisääntynyt. Lähi-, kausi- ja luomuruoan nostamiseksi tulee politiikkaa, yhteistyö- ja logistiikkamalleja sekä säätelyä kehittää suotuisaan suuntaan. (Sitra 2012, 16.) Kaupungistuva maailma kaipaa luonnon rauhaa. Luonnon tarjoaman hyvinvoinnin tuotteistaminen on haasteellista ja tarvitsee eri alojen yhteistyötä sekä ennakkoluulottomuutta. Green Care nähdään potentiaalisena kasvualana ja kehittämismallina hyvinvoinnin saralla. (Sitra 2012, 18.)

Maaseudun rakenne määrittelee seudulle soveltuvan toiminnan. Aluerakenne voidaan jakaa kolmeen; työssäkäyntialueet, tuotantosaarekkeet ja hyvinvointialueet. Työssäkäyntialueilla maaseudun roolina on toimia asuinympäristönä. Toki siellä asuvat myös luovat liiketoimintaa kuten rakentamis- ja peruspalveluja. Työssäkäyntialueiden laajuus määräytyy keskuksen koon, liikkumisen mahdollisuuksien ja hinnan mukaan. Tuotantosaarekkeissa on löydettävissä vahvoja teollisuus- ja palvelukeskittymiä. Siellä maaseudun tehtävänä on toimia kilpailukykyisenä tuottajana. Hyvinvointialueet ovat edellä mainittujen alueiden ulkopuolelle jääviä alueita, joissa tuotetaan ruoka sekä uusiutuvien luonnonvarojen tarjoamat energia- ja tavaravirrat. Alueella sijaitsee kesämökit, luonnonpuistot ja erämaat. Siellä maaseudun roolina on ylläpitää hyvinvoinnin lähteitä eli uusiutuvia luonnonvaroja. (Kuhmonen & Niittykangas 2008, 98–99.)

Maaseutu ja maatalous hyvinvoinnin tuottajina on huomattu jo aikapäiviä sitten, nyt sille voi koittaa uusi näyttävämpi tuleminen. Aiemmin maaseutua on ajateltu lähinnä raaka-aineiden tuottajana. Matkailua on yritetty kehittää, mutta yksilöiden kesämokit ovat vieneet maaseudun matkailijoita omaan rauhaan. Maaseudulla piilee liiketoimintamahdollisuuksia, jotka odottavat löytäjänsä. (Kuhmonen & Niittykangas 2008, 100–101.)

Kuhmonen ja Niittykangas (2008) esittävät maaseudun uuden roolin löytyvän yhteiskunnan hyvinvoinnin lähteenä – kehittämiskonsepti sisältää kaksi kokonaisuutta; maaseudun asukkaiden työssäkäynnin ja luonnonvarat hyvinvoinninlähteinä. Näille molemmille on kysyntää, liittyväthän ne ihmisten perustarpeiden tyydyttämiseen. Suomalaiset mieltävät maalla asumiseen vahvasti hyvinvoinnin. Maaseutu tarjoaa muun muassa virikkeitä, turvallisuutta, henkistä tasapainoa ja rauhaa – kullekin ihmiselle maaseutu näyttäytyy omalla tavallaan.

Maaseudulla on tilaa rakennuspaikoille ja myös vanhaa hyödynnettävissä olevaa rakennuskantaa. Etätyömahdollisuuksia parantamalla liikkumisen tarve vähentyisi. Maaseudun uusiutuvia luonnonvaroja olisi mahdollista hyödyntää paljon enemmän ja monipuolisemmin kuin tällä hetkellä tehdään. Bioenergia tarjoaisi sähköä, lämpöä ja polttoaineita kestävästi ja paikallisesti. Hyvinvoinnin keskeinen osa on ruoka. Elintarviketalous tulisi nähdä yksittäisen ihmisen hyvinvoinnin kannalta. Keskeisinä asioina nousevat tuotteen turvallisuus ja alkuperä sekä maatalouspolitiikka, joka tukee hajautettua kotieläintuotantoa. Hoivamaatalous voisi tarjota terapiaa, sosiaalipalveluita, ympäristökasvatusta sekä luontoelämyksiä, joita monet kaipaavat. Liiketoimintamahdollisuuksia on hyvinvoinnin saralla, kunhan ne saadaan valjastettua käyttöön. (Kuhmonen ja Niittykangas 2008, 104–105.)

Yrittäjyyden teemaryhmä listaa maaseudun kehityksen kannalta tulevaisuuden aloiksi seuraavat: koneyrittäjyys, bioenergia, hoiva- ja hoitoala, sosiaali- ja terveysala, elintarvikkeiden jalostus, maaseutumatkailu, maatalous, metsätalous, hevosala, luonnon moninaiskäyttöön pohjautuva yritystoiminta, asiantuntija-alat sisältäen etätyön sekä teollisuuden alihankinta (Maaseudun yrittäjyyden kasvualoja 2010, 37). Edellä mainituista aloista tarkastellaan lähemmin hoiva- ja hoitoalaa, mikä mahdollistaa monenlaista liiketoimintaa maaseudulle.

2.6.1 Hoiva- ja hoitoala

Hoivamaataloutta on harjoitettu perinteisesti vankiloissa ja mielisairaaloissa. Käsite hoivamaatalous (care farming, care agriculture) käsittää maatalan tai maatalousympäristön käyttöä ihmisen fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin parantamiseen. (Kuhmonen & Niittykangas 2008, 118.) Hoivamaatalous on kääntämässä uuden lehden Green Care -toiminnan myötä. Green Care -termistä käytetään suomenkielisenä vastineena vihreä hoiva ja vihreä voima -käsitteitä. Green Care -käsite kattaa toiminnan, jonka tarkoituksena on ihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun parantaminen luonnon ja maaseutuympäristön avulla. (Green Care Finland n.d.a.)

Green Care sisältää erilaisia menetelmiä, joiden käyttö on tavoitteellista ja vastuullista. Menetelmät jaetaan osioihin, joita ovat eläinavusteiset, luontoavusteiset, viherympäristön kuntouttava käyttö sekä maatilan kuntouttava käyttö eli hoivamaatalous. Green Care -toiminnan pohjalla on ekopsykologia, jossa ihminen on osa luontoa. Ihminen ja luonto toimivat vuorovaikutuksessa. Eläinavusteisiin menetelmiin kuuluvat ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, kaverikoirat ja muu eläinavusteinen toiminta. Luontoavusteisia menetelmiä ovat ekopsykologiset menetelmät, elämypedagogiikka, luonnon materiaalien käyttö sekä ympäristökasvatus. Viherympäristön kuntouttava käyttö pitää sisällään puutarhaterapian, sosiaalisen ja terapeuttisen puutarhatoiminnan sekä terapeuttiset pihat. Hoivamaatalouteen, social farming, liittyy kuntouttava työ. (Green Care Finland n.d.a; n.d.b.)

Vihreästä hoivasta voidaan puhua, kun palvelut tuotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännön puitteissa. Vihreään hoivaan kuuluvat esimerkiksi luonto- ja eläinavusteiset menetelmät, hoivalaitoksissa tapahtuva luonnon hyödyntäminen sekä sosiaalinen työllistäminen. Vihreää voimaa ja virkistystä voidaan käyttää työssä jaksamiseen, vanhusten toimintakyvyn ylläpitämiseen sekä kasvatustyöhön. Green Care mahdollistaa uusien toimijoiden ja tapojen tuomisen terveydenhuoltoon. (Green Care Finland n.d.c.)

Hoiva- ja hoitoala on laaja kokonaisuus ja muutakin kuin Green Care -toimintaa. Ikääntyvä Suomi tarvitsee erilaisia hoiva- ja hoitopalveluiden tarjoajia jatkossa enenevissä määrin ja myös maaseudun palvelut on turvattava. Lisäksi asumispalvelujen tarve tulee lisääntymään ja maatilojen olisi mahdollista hyödyntää olemassa olevaa rakennuskantaa uudennaisella toiminnalla. Hoiva-ala on kasvanut 2000-luvulla voimakkaasti ja alan yrityksiä on tullut etenkin kaupunkien läheiselle maaseudulle. Hoivapalvelut näyttävät jo merkittävää osaa monen maatilan tuloista. (Maaseudun yrittäjyyden kasvualoja 2010, 38.) Monialaisista maatioista hoito- ja hoivaalalla toimi 170 tilaa vuonna 2010, joista noin 120 tilan päätoimialana oli hoiva- ja hoitoala (Rantamäki-Lahtinen 2012, 11).

2.6.2 Tulevaisuuden toimien tukeminen

Valtioneuvoston periaatepäätös maaseudun kehittämisestä (VN 2011) listaa joukon toimenpiteitä joilla tuetaan ja edistetään maaseudulla tapahtuvaa liiketoimintaa. Näissä toimenpiteissä mainitaan muun muassa iäkkäiden asumisratkaisut, palveluiden saatavuus maaseudulla, peruspalvelujen kehittäminen maaseudun tarpeet huomioiden, maaseutu-asumisen edistäminen, laajakaistan saatavuuden turvaaminen, maaseudun elinkeinotoiminnan edistäminen sekä maaseutunäkökulman huomiointi alueellisessa kehittämisessä. Alla esitellään lyhyesti toimia liittyen edellisten kappaleiden asioihin.

Maaseudun haasteena ovat väestön ikääntyminen, palveluiden saatavuus, liikenne- ja tietoliikenneinfrastruktuurin kattavuus ja kunto sekä maaseudun elinkeinojen elinvoimaisuus. Haasteisiin tarttuminen ja niiden ratkaisu ovat monen tekijän summa ja vaativat erinäisiä toimia ja useiden toimijoiden yhteistyötä.

Vihreä kasvu mahdollistaisi talouden kehittymisen ehkäisemällä ympäristön kuormittumista, luonnon monimuotoisuuden vähenemistä ja kestäväntöntä luonnonvarojen käyttöä. Biokapasiteetin hyödyntäminen on yksi vihreän kasvun osa-alueista. Suomen biokapasiteetti on mittava, se on Euroopan suurin ja maapallon kahdeksanneksi suurin. Biokapasiteetti on pääosin sijoittunut maaseudulle. Maaseutumatkailu, luonnon elämykset sekä luonnon hyödyntäminen sosiaali- ja terveystaloudissa luovat taustan maaseudun palveluiden kehittämiselle ja yrittäjyydelle.

Maaseudun palvelujen saatavuuden eteen palveluja tulee kehittää asiakaslähtöisesti yhteistyössä eri palveluja tuottavien organisaatioiden kanssa sekä kunnan eri hallinto- ja toimialojen väleillä. Palvelutuotannon toimivuus eri alojen ja sektoreiden yhteistyössä mahdollistetaan normeja ja lainsäädäntöä kehittämällä. Etenkin harvaan asutuilla alueilla tarvitaan julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyössä luotuja palveluita sekä sähköisiä palveluita. Viranomaisten on turvattava tiettyjen palveluiden saatavuus. Niin sanotut SGEI-palvelut (services of general economic interest) ovat yleishyödyllisiä palveluita, jotka ovat tärkeydessään sitä luokkaa, että viranomainen voi vaatia palveluntuottajalta palveluvelvoitetta. Palvelutuotannon ekotehokkuus ja materiaalinkulutus tulee huomioida noudatettaessa vihreän talouden periaatteita. Kestävä haja-asuminen mahdollistetaan hajautetuilla energia- ja vesihuoltoratkaisuilla, mahdollisesti yhteisöllisesti toteuttaen.

Maaseudun merkittävin elinkeino on ja tulee olemaan jatkossakin maatalous. Monialaisten maatilojen osuus on nykyisin reilu kolmasosa kaikista maataloista. Kehittyäkseen maaseudun monialaiset yritykset tarvitsevat asiantuntevaa neuvontaa sekä huomiota lakeja säädettäessä. Osuustoimintayrittäjyyden potentiaali on jäänyt pitkälti hyödyntämättä maaseudun yritystoimissa ja se kaipaa osaavaa yritysneuvontaa. Myös yhteiskunnallinen yrittäjyys tuo mahdollisuuksia maaseudun yrittäjäkenttään. (VN 2011, 2, 5, 8–9, 11.)

Uusiutuvien energiamuotojen käyttöä ja osuutta energian kulutuksesta tulisi lisätä huomattavasti. Valtaosa Suomen uusiutuvasta energiasta sijaitsee maaseudulla ja maaseudulla uusiutuvaa energiaa on osattu hyödyntää pitkään. Erityisesti hakkeen ja muun puuenergian, tuulivoiman, aurinkoenergian, liikenteen biopolttoaineiden sekä lämpöpumppujen hyödyntämistä tulisi lisätä. Maaseudulla olisi mahdollista toimia koko tuotantoketjussa raaka-aineiden valmistamisesta aina energian tuottamiseen. Energiayrittäjyys hyödyntää uusiutuvia energiavirtoja tuoden toimeentuloa, mahdollistaen paikallisen energian lähiyhteisöille sekä tukien maaseudun energiaomavaraisuutta. (VN 2011, 14–15; Maaseudun yrittäjyyden kasvualoja 2010, 41.)

Lämpöyrittäjyys on yksi bioenergia-alan toimintamuoto ja se onkin kasvanut vauhdikkaasti - Suomessa on noin 350 lämpölaitosta, jotka ovat lämpöyrittäjien hoitamia. Lämpöyrittäjän toimeen kuuluu raaka-aineen hankinta ja lämmitystyö. Tavallisimmat lämpöyrittäjien hoitamat laitokset sijaitsevat koulujen ja vanhainkotien yhteydessä. (Maaseudun yrittäjyyden kasvualoja 2010, 41.)

Lämpöyrittäjistä 79 toimijaa toimi osuuskuntamuotoisesti vuonna 2012. Eniten energiaosuuskuntia perustettiin vuosina 1998–2003, silloin niitä rekisteröitiin 50 kappaletta. Suurin osa energiaosuuskunnista tuottaa energiaa hakkeella. Pelletistä energiaa tuottaa yksi, tuulesta yksi ja niin ikään vedestä yksi osuuskunta. (Nikkari 2013, 53.) Maatiloista 149 tilaa harjoitti bioenergiaurakointia vuonna 2010, urakointi käsittää muun muassa biodieselin, etanolin ja biokaasun tuotannon (Rantamäki-Lahtinen 2012, 12).

2.7 Maaseudun kehittäminen yhteisötalouden avulla

Köpän (2010b) mukaan vaihtoehtoisia ratkaisuja tarvitaan siirtämään hyvinvointipalvelut kestäväälle pohjalle. Nykyiset julkisen sektorin niukat voimavarat, jotka entisestään pienevät, eivät riitä alati kasvavaan tarpeeseen väestön ikääntyessä. Yhteisötalous voisi toimia ratkaisuna palvelujen uudelleen resursoinnissa. Maaseudulle olisi mahdollista tuottaa hyvinvointipalveluita esimerkiksi hyvinvointialan järjestöjen perustaman hoivaosuuskunnan toimesta. Vaihtoehtoja tarvitaan monikansallisille terveydenhoitoalan ketjuille.

Myös erilaiset maaseudun asumisyhteisöt voisivat tarjota uudenlaisia kehittämismahdollisuuksia. Asumisyhteisöt toimisivat maiseman ja kulttuurin säilyttämisen puolesta sekä ekologisten asumis-/elämysmuotojen uudistajina. Maaseudulta löytyy maa- ja metsäalueita, jotka soveltuisivat hoidettavaksi luonnonmukaisen ja kevyen uuden tekniikan avulla. Nämä alueet tarjoaisivat sosiaalisia yhteisöjä, työpaikkoja ja sekä palveluiden tarvetta että tarjontaa.

Maaseudun kehittämisessä tarvitaan monimuotoista taloudellista toimintaa, jotta erilaiset sidosryhmät saadaan mukaan toimimaan kehitystyössä asiakkaina, tuottajina, lahjoittajina ja vapaaehtoisina. Maaseudun elinvoimaiset yhteisöt eivät tuota pelkästään omalle yhteisölleen hyvinvointia ja palveluita, lisäksi he tuottavat yhteiskunnalle muun muassa ruokaa, luontoelämyksiä ja kulttuuriperinnön säilyttämistä. Elävä maaseutu tuo turvaa esimerkiksi ruoan ja energian tuotannon saralla globaalien kriisien ja epävakaiden aikojen maailmassa. (Köppä 2010b, 23–25.)

2.8 Maalle asumaan

Maalle asumaan, miksi ei? Siellä on tilaa ja mahdollisuuksia. Kaupunkien läheisillä maaseutualueilla asuvat hyvinvoivimmat suomalaiset – väestö on keskimääräistä työikäisempää, hyvätuloisempaa ja terveempää kuin kaupungeissa tai muilla maaseutualueilla. Maaseudun jakautuminen kolmeen; kaupunkien läheinen maaseutu, ydinmaaseutu ja harvaan asuttu

---

maaseutu, määrittelevät maatalouden roolia sekä asumista. (Vihinen & Voutilainen 2012, 78.)

Kaupunkien läheisestä maaseudusta suurin osa sijaitsee Etelä- ja Länsi-Suomessa, missä luontaiset edellytykset maatalouteen ovat monipuolisimmat ja parhaimmat. Markkinat ovat lähellä ja lisäksi tilan ulkopuolella työssä käyminen on helpointa lyhyiden välimatkojen puolesta. Maataloustuotanto vähenee kaupunkien läheisellä maaseudulla ja palvelutoiminta, kuten hevostalous tai hoito- ja hoivapalvelut tulevat korvaamaan perinteistä maataloutta. (Vihinen & Voutilainen 2012, 84.)

Ydinmaaseudustakin pääosa sijaitsee Etelä- ja Länsi-Suomessa. Alueella harjoitetaan maataloutta ja sieltä löytyy myös monialaisia tiloja. Suuret keskuksat sijaitsevat kauempana, mutta palveluita on saatavissa keskikokoisista keskuksista. Tilan ulkopuoliset työssäkäyntimahdollisuudet sekä asiakkaiden kysyntä ovat saavutettavissa. (Vihinen & Voutilainen 2012, 84.)

Itä- ja Pohjois-Suomeen sijoittuva harvaan asuttu maaseutu on haasteellisinta kehityksen kannalta. Luonnonolosuhteet rajoittavat maataloustuotantoa. Lisäksi etäisyydet hankaloittavat tilan ulkopuolista työskentelyä sekä markkinoiden saavutettavuutta. (Vihinen & Voutilainen 2012, 84–85.)

Väen väheneminen harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla on hidastunut. Väestömäärän pienentyminen ei ole pääsääntöisesti muutosta johtuvaa, vaan syntyvyys on pienempää kuin kuolleisuus. Ihmiset hakeutuvat maalle asumaan, koska he viihtyvät väljemmillä alueilla. Jatkossa ihmisten arvelaan olevan kiinnostuneita maaseutualueista sekä yritystoiminnan että pysyvän ja vapaa-ajan asumisen puitteissa. Tämä kehityssuunta asettaa paineita aluekehitykselle ja -politiikalle. Ratkaistavaksi tulee muun muassa hajautettu energiantuotanto sekä luonnonvaratalous. (Vihinen & Voutilainen 2012, 87.)

Yhteiskunnan yhteisöllinen rakenne on muuttunut. Maaseudun yhteisöllisyys on vähentynyt yhteisöissä tapahtuneiden muutosten seurauksena: kyläkoulujen lakkauttaminen, maatilojen määrän vähentyminen, yksityisten palveluiden siirtyminen suurempiin kuntakeskuksiin, maatalouselinkeinon kylää yhdistävän merkityksen pienentyminen sekä yhteisten kokoontumispaikkojen ja sosiaalisten tapahtumien olemattomuus. Nykyiset maaseutukylät ovat lähinnä asumispaikkoja, mistä käydään kylän ulkopuolella töissä. Nykyihmisten yhteisöllisyys ei ole välttämättä paikkasidonnainen, vaan yhteisöjä luodaan työpaikoilla ja Internetissä. Tämä suuntaus on kuitenkin uusi ja osa ihmisistä kaipaa edelleen lähelleen yhteisön turvaa ja tukea. (Mattila 2012, 110–111.)

Teema-asuminen voisi olla uusi mahdollisuus yhteisölliseen asumiseen, sekä herättää ihmisten mielenkiinnon maaseutua kohtaan. Kiinnostusta teema-asumiseen virittävät kaksi tekijää; harrastaminen ja arvomaailma. Suomeen on syntynyt ekologiseen asumiseen ja aatteellisiin arvoihin liittyviä yhteisökyliä noin neljäkymmentä. Yhteisöllisyyden kaipuu ja luon-

---

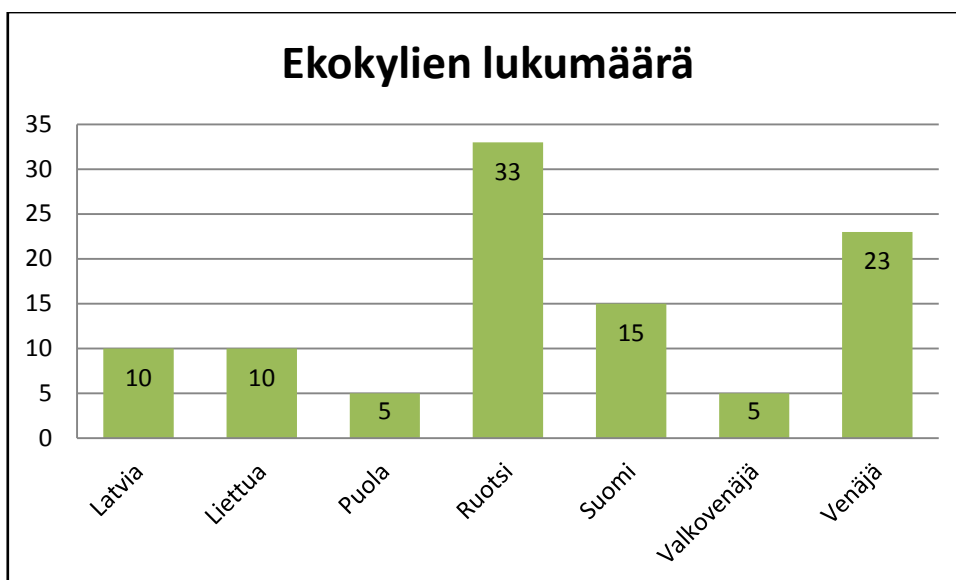
nonympäristön säilyttäminen ovat johtaneet ihmisiä yhteen asumaan ekologisesti. Lisääntynyt vapaa-aika ja harrastukset toimivat myös motiivina muuttaa maalle. Sieltä on helpompaa löytää edullisempia tilaa vaativia harrastustiloja oman asunnon yhteydestä. (Mattila 2012, 111–112.)

Ihmisillä on luontainen halu ja tarve synnyttää yhteisöjä samantapaisten ihmisten kanssa luodakseen turvaa ympärilleen. Esimerkiksi hevosharrastajat voisivat perustaa teema-asumiseen perustuvan yhteisön maatilan ympärille. Tilaa tulisi olla riittävästi ja ympäristön mukava, jotta ei tulisi tarvetta erilliselle loma-asunnolle. Toisaalta yhteisöllä voisi olla loma-asunto kaupungissa, josta voisi varata itselleen viikon käyttöön, näin kynnys kaupungista maalle muuttoon ei nousisi liian korkeaksi. Onnistunut teema-asumisyhteisö tulisi rakentaa yhteisöllisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväälle pohjalle niin, että se sisältää muun muassa yhteiset kestävät energia- ja jäteratkaisut. Lisäksi hyvät tietoliikenneyhteydet helpottaisivat työn tekemistä paikasta riippumatta. (Mattila 2012, 114–115.)

Teema-asuminen voisi olla uusi tapa elävöittää maaseutua ja ottaa maatilat ja niiden rakennuskanta uuteen käyttöön. Se voisi myös toimia uusien elinkeinojen ja osaamisen synnyttäjänä sekä kerätä ihmisiä yhteen. Asumisen ekologisuus voisi parantua kehittämällä kestäviä energiaratkaisuja sekä yhdyskuntateknisiä ratkaisuja. Teema-asuminen voisi toimia myös vapaa-ajan matkustusta hillitsevänä keinona. (Mattila 2012, 116.) Seuravassa kappaleessa esitellään teema-asumista ekokylän muodossa.

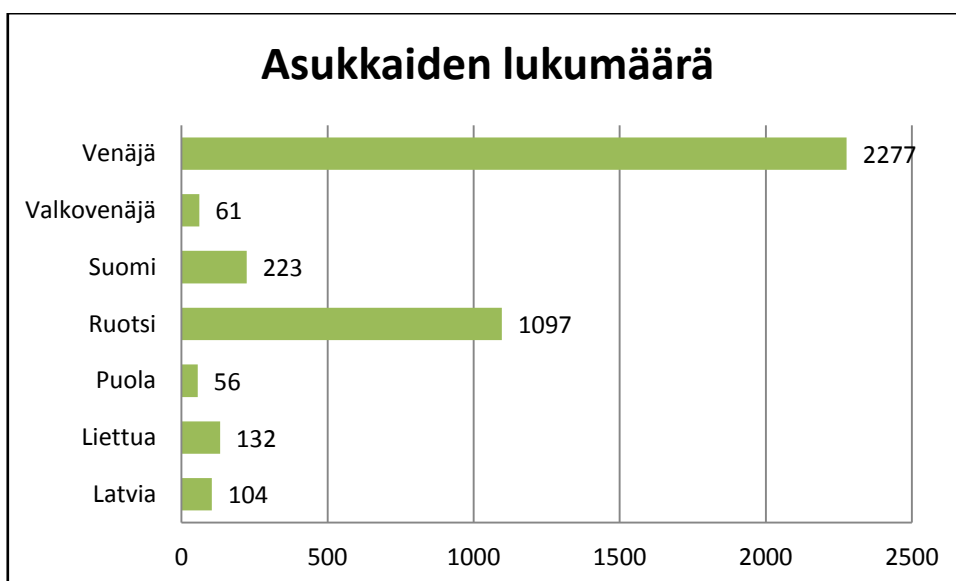
2.9 Ekokylä yhteisöllisenä asumismuotona

GEN, Global Ecovillage Network, määrittelee ekokylän olevan tarkoituksellinen tai perinteinen yhteisö, joka on yhdessä paikallisesti suunniteltu kehittäen sosiaalista ja luonnonympäristöä. Kaikki kestävän kehityksen osa-alueet; ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen on huomioitu, jotta saavutettaisiin kokonaisvaltainen ja terve yhteisön kehittyminen. Ekokylät ovat muodostuneet ihmisten halusta pienentää heidän ekologista jalanjälkeään ja lisätä heidän yhteenkuuluvuuden tunnettaan. Ekokylät alkavat saavuttaa huomiota kestävän elämäntavan käytännön esikuvina ja paikkoina joista suuri yleisö voi inspiroitua. (GEN n.d.f.) The Global Ecovillage Network on vuonna 1995 perustettu tukemaan ihmisasutusten luomista ja säilyttämistä kestävästi sosiaalista ja luonnonympäristöä kehittäen (GEN n.d.e).

Kuvio 1. Ekokylien lukumäärä. (Ecovillages project n.d.a.)

Ecovillages for sustainable rural development -hanke on selvittänyt Itämeren valtioiden ekokylien lukumäärää vuonna 2011, yllä oleva Kuvio 1. Ekokylien lukumäärissä ovat mukana ekokylät, jotka katsovat olevansa ekokylä ja ovat suostuneet tutkimukseen. Itämeren alueen valtioista mukana hankkeessa ovat Latvia, Liettua, Puola, Ruotsi, Suomi, Valkovenäjä ja Venäjä. Ruotsissa ja Venäjällä on selvästi enemmän ekokyläitä kuin muilla hankkeen alueen valtioilla. Myös asukkaiden lukumäärä on suurempi Ruotsin ja Venäjän ekokylissä kuin muiden maiden, jopa 100–300 henkeä. Muiden maiden ekokylissä asukkaita on 10–40, Valkovenäjällä 10–25. Kuvio 2 alla näyttää ekokylien asukkaiden lukumäärän maittain. Suurin osa ekokylästä on perustettu vuosina 2000–2011. Tosin esimerkiksi Suomessa ja Puolassa puolet ekokylästä on yli kolmekymmentävuotiaita. Ruotsissa suurin osa ekokylästä on perustettu vuosina 1967–1999. (Ecovillages project n.d.a.)

Kuvio 2. Ekokylien asukkaiden lukumäärä. (Ecovillages project n.d.a.)

Ecovillages for sustainable rural development -hanke haluaa tuoda esiin ekokylien mahdollisuudet maaseutualueiden kehittäjänä EU:ssa ja ehdottaa, että Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto (EAFRD) huomioisi tämän tulevalle kaudelle 2014–2020. Hankkeen tuloksena Itämeren alueen valtiot ovat vakuuttuneita, että ekokylissä käytetään teknologisia ja sosiaalisia innovaatioita, jotka ovat hyödyllisiä maaseudun kehitykselle Itämeren alueella, muualla EU:ssa sekä sen ulkopuolella. Tulevalle kaudella ekokylien tulisi toimia yhteistyössä kaikkien maaseudun kehittäjien kanssa; maanviljelijöiden, maaseudun yritysten, yhteiskunnallisten yrittäjien, oppilaitosten, politiikkojen ja muiden toimijoiden. Ekokylät voisivat toimia kestävä kehityksen oppimis- ja tutkimuskeskuksina yhteiskunnassa. Ekokylien parhaita käytäntöjä voitaisiin hyödyntää uudenlaisen luonnollisen maatalouden harjoittamisessa, vihreässä paikallisia materiaaleja käyttävässä rakentamisessa, paikallisen uusiutuvan energian käytössä, paikallisen biologisen jäteveden käsittelyssä sekä kyläyhteisöjen rakentamisessa. (Ecovillages project. n.d.b.)

2.10 Yhteisöt Suomessa

Suomessa toimiva Rihmasto on Suomen laajuinen yhteisöjen sekä eko- ja yhteisökyläverkosto. Verkosto toimii yhteisöväen foorumina ja tiedotuskanavana. Rihmaston Internet-sivuilta löytyy tietoa yhteisöistä sekä esittely Suomesta toimivista yhteisöistä. Rihmaston taustalla on Suomen kestävä elämäntavan yhteisöt ry. (Rihmasto n.d.) Suomessa toimii monenlaisia yhteisöjä ja ekokyläitä, jotka ovat pääsääntöisesti monimuotoisia toimissaan. Yhteisenä nimittäjänä on yhteisöllisyys, jonka tiiviynen aste vaihtelee. Seuraavissa luvuissa esitetään lyhyesti muutama Suomessa toimiva asuinyhteisö.

2.10.1 Keuruun Ekokylä

Keuruun Ekokylä on vuonna 1997 perustettu asuinyhteisö ja maatila. Asukkaina on ekologisesta ja yhteisöllisestä elämästä kiinnostuneita henkilöitä. Keuruun Ekokylässä asutaan vuokralla. Ekokylässä on monenlaisia toimintaa; viljelyä, rakentamista, koulutusta, liikuntaa, kulttuuria ja majoitusta. Yhdessä laitetaan ruokaa ja siivotaan. Tilalla on useita rakennuksia, viljelymaata ja metsää joista huolehditaan yhdessä. (Keuruun Ekokylä n.d.)

2.10.2 Kangasalan Yhteiskylä

Kangasalan Yhteiskylä on perustettu vuonna 1994 Pirkanmaan Yhteisöasujat ry:n toimesta. Yhteiskylä on rakennettu kunnan vuokraamalle tontille Rikun kylään. Jokainen asukas on itse rakentanut talonsa Yhteiskylän asettamien sääntöjen pohjalta. (Kangasalan Yhteiskylä n.d.b.) Yhteiskylässä on yhdeksän taloa ja yhteinen hakkeella ja pelleillä toimiva lämpökeskus. Yhteiskylän asukkaat hoitavat yhdessä teiden ja yhteisten rakennusten kunnossapidon, lämmityksen sekä jätehuollon. (Kangasalan Yhteiskylä n.d.c.; n.d.a.)

2.10.3 Gaija

Gaija on vuonna 2006 vanhaan kunnalliskotiin perustettu luomukylä Ähtärissä, jossa on reilu 30 asukasta. Yhteisön asukkaat haluavat asua maalla yhteisöllisesti kestäväen kehityksen mukaisesti. Gaijasta löytyy luomuviljelyä, hostelli, luomupuoti, kotieläinpiha, kursseja ja paljon muuta toimintaa. (Gaija n.d.)

2.10.4 Kivisalons yhteisökylä

Kivisalons yhteisökylä on vuonna 2004 perustettu yhteisöllisen asumisen tila. Vanha maatila on valjastettu uuteen käyttöön ja mahdollistaa ihmisten asumisen, toimeentulon ja hyvinvoinnin maaseudulla. Yhteisökylä on mukana valtakunnallisessa yhteisökylähankkeessa ja osa Pohjois-Savon yhteisökylä osuuskuntaa. Tilalla on sekä metsää että peltoa, joita hoidetaan yhdessä. (Kivisalons yhteisökylä n.d.b.) Yhteisökylässä rakennetaan tilan metsistä kaadetuista puista, pidetään juhlia joissa paikalliset asukkaat ovat mukana sekä harjoitetaan versta- ja rakennustoimintaa ympäri Suomea. (Kivisalons yhteisökylä n.d.a.)

2.10.5 Asunto Oy Mummonmökkit

Vähän erilaista yhteisöasumista tarjoaa vuonna 2007 toimintansa aloittanut Asunto Oy Mummonmökkit seniorikylä. Seniorikylä on jatkumoa yrittäjäpariskunnan majoitus- ja kokouspalveluja tarjoavaan Laiskanlinna -yritykseen. Pariskunta osti 1990-luvun puolivälissä autiotilan Karjalohjalta johon kuului erinäisiä rakennuksia, peltoa ja metsää. Vuonna 1997 he avasivat Laiskanlinnan. Nyt viiden hehtaarin alueelle on kaavoitettu 28 omakotitaloa senioreille. Tällä hetkellä seniorikylässä on kymmenessä talossa vakituksia asukkaita ja kuudessa talossa vapaa-ajan asukkaita. Lohjan kunta on mukana hankkeessa tarjoamalla kaavoituksen ja infrastruktuurin sekä pääteiden hoidon. Ideana on, että asukas tulee mukaan ostamalla Asunto Oy Mummonmökkin osakkeen ja sen jälkeen tilaa valmistalon talotehtaalta. Alueelta löytyy erilaisia palveluita kuten uima-allas, pelikenttä, venevalkama, kasvimaata ja grillipaikka. Lisäksi parin kilometrin päästä löytyvät peruspalvelut; kauppa, apteekki, kirjasto ja terveyskeskus. Yhteen kokoonnutaan karaoken, pikkujoulujen ja matkustelun muodossa. (Peltonmäki 2013, Maaseudun Tulevaisuus 22.2.2013, 13.)

2.11 Yhteisöt maailmalla

Kuten Suomesta myös maailmalta löytyy lukuisia yhteisöjä ja ekokyläitä. Yleensä pohjoisen ekokylät keskittyvät rakentamaan joustavia solidaarisia yhteisöjä, joissa on mahdollista pienentää ekologista jalanjälkeä. Etelän ekokylät puolestaan usein joutuvat tekemään töitä täyttääkseen edes perustarpeensa. Sosiaaliset järjestelmät ja solidaarisuus ovat etelässä vielä voimissaan ja ekologinen jalanjälki pieni. Paikallista viisautta ja kestäviä perinteitä tulisi vaalia ja sisällyttää uutta teknologiaa missä se on soveliaista. Pohjoisen ja etelän ekokylillä on paljon annettavaa toisilleen ja yhteistyö voi olla hedelmällistä myös kehitysyhteistyön kannalta. (GEN n.d.a.) Seu-

---

raavissa luvuissa esitellään muutama yhteisö maailmalta; Euroopasta, Aasiasta ja Etelä-Amerikasta.

2.11.1 The Village, Cloughjordan ecovillage

The Village ekokylä sai alkunsa kun perustajajäsenet tapasivat toisensa 1999 kestävä projektin merkeissä Irlannissa. Pitkän kypsytelyn jälkeen he loivat yhteisön ja ostivat maata vuonna 2005. Keväällä 2009 valmistui ensimmäinen talo ja vuonna 2012 kylässä oli 50 rakennusta. (The Village 2010a.) Ekokylän tarkoituksena on tuoda yhteen erilaisia ihmisiä, toimia demokraattisesti, terveellisesti ja sosiaalisesti sekä minimoida ekologiset vaikutukset. Ekokylä on monimuotoinen kokonaisuus, jolla on metsää ja peltoa. Ekokylän rakennuskanta on monipuolista, sieltä löytyy huoneistoja, rivitaloja, kytkettyjä taloja, erillistaloja sekä asumis- ja työskentelyyksiköitä. Kylään on mahdollista rakentaa oma talo ostamalla sieltä rakennusmaata. Kylällä on monenlaista toimintaa; hostelli, yhteinen aurinko- ja puulämpökeskus, vihreä yrityskeskus sekä koulutusta. Lähellä on juna-asema sekä yhteisöllinen maatila. (The Village 2010b; 2010c.)

2.11.2 Kommune Niederkaufungen

Kommune Niederkaufungen on perustettu 1986 Saksaan, Niederkaufungen kylään lähelle Kasselia, vanhalle maatilalle. Vanhat rakennukset on kunnostettu yhteisön käyttöön. Kommuuni on lisäksi ostanut pienen maatilan lähistöltä, jossa he viljelevät maata sekä hoitavat karjaa. Yhteisö on Saksan suurimpia, siellä asuu noin sata henkilöä. Yhteisö pyrkii elämään mahdollisimman kestävästi ja ekologisesti. He tuottavat itse lämmön ja sähkön sekä käyttävät koneissaan kasvisöljyä. Suurin osa yhteisön jäsenistä työskentelee yhteisössä. Yhteisössä on erilaisia työkollektiiveja kuten rakennus-, ravitsemus-, puuseppä-, päivähoito-, viljely-, koulutus- ja hallinnollinen kollektiivi. Kaikki yhteisön rahat ovat yhteisiä, jäsenet eivät saa palkkaa työstään eivätkä maksa asumisestaan. Kun he tarvitsevat rahaa, he ottavat sen yhteisestä kassasta. Kommuunin asumisjärjestelyt poikkeavat totutusta perheasumisesta. Heillä on erilaisia asumisryhmiä, esimerkiksi sukupuolen mukaan jakautuneita ryhmiä. (Schäfer 2013; GEN n.d.c.)

2.11.3 Hariharalaya

Hariharalaya permakulttuuri- ja ekokylä on aloittanut toimintansa 2012 Kamputseassa. Hariharalaya rauhoittumiskeskuksen tarkoituksena on tuottaa hyvinvointia permakulttuuria harjoittamalla. Ekokylän suunnittelussa huomioidaan permakulttuurin periaatteet sekä yhteys maahan ja muihin ihmisiin. Ekokylä käsittää kolme taloa ja riisipellon, jotka muokataan kylän tarpeisiin. Lisäksi ekokylässä on tervehdyttävä maisema, joka sisältää syötäviä, lääkinnällisiä ja alkuperäiskasveja. Ekokylään voi mennä vapaaehtoiseksi eripituisiksi ajoiksi. Vapaaehtoiset saavat osallistua permakulttuurin suunnitteluun ja käytäntöön, kokeilla kommuuniasumista ja yhteisöllistä kulttuuria sekä osallistua jooga- ja meditaatiotunneille. (GEN n.d.b.)

2.11.4 Reserva Integral y Ecoaldea Sasaki

Sasaki ekokylä on perustettu 1985 ja on ensimmäisiä ekokylä Kolumbiassa ja samalla maan ensimmäinen yksityinen luonnonsuojelualue. Ekokylän asukkaat halusivat uuden ja erilaisen tavan asua ja he halusivat näyttää että sademetsän keskellä on mahdollista asua kestävästi suojellen luonnonvaroja. Myöhemmin he perustivat säätiön, joka työskentelee sekä lasten että aikuisten kanssa erilaisissa koulutustehtävissä edistämällä tiedon vaihtoa ja kokemuksia sekä voimaannuttamalla paikallisia ratkaisemaan itse omia ongelmiaan. Ekokylässä on asukkaita kuudesta viiteentoista. Ekokylä tuottaa oman sähkönsä ja on rakentanut talonsa perinteisesti paikallisista materiaaleista. Vapaaehtoisille järjestetään työleirejä, joissa heillä on mahdollista tutustua ekokylän elämään. (GEN n.d.d.)

3 HEINOLAN MAATILAYHTEISÖN OSUUSKUNTA

Tässä osiossa käsitellään Heinolan maatilayhteisön osuuskuntaa, osuuskuntaa yleisellä tasolla sekä Heinolan maatilayhteisön kehittymistä. Ensimmäin kerrotaan Heinolan tilasta lyhyesti perustietoja sekä historiaa. Sen jälkeen lähdetään tutustumaan osuuskuntaan yritysmuotona sekä perustamisen eri vaiheisiin Heinolan maatilayhteisön osuuskunta mukana kulkien.

3.1 Heinolan tila

Heinolan tila sijaitsee Mäntsälän kunnassa, Nummisten kylässä. Tilan kokonaispinta-ala on 45 hehtaaria, josta pellon osuus on 24 hehtaaria, laitumen kahdeksan hehtaaria ja metsän 13 hehtaaria. Tilalla on kuusi emolehmää, nuorkarjaa ja viisi hevosta. Kahdeksan hehtaaria tilan pelloista on vuokrattu kahdelle puutarhayrittäjälle. Tilan tuotanto on biodynaamista ja oikeutettu käyttämään Demeter-merkkiä. Kuvassa 3 näkyy Heinolan tilan pihapiiri, oikealla navettarakennus. (Heinolan tila n.d.a.)

Kuva 3. Heinolan tilan pihapiiri. (Lehtonen 2011.)

Heinolan tilan historia juontaa juurensa aina 1800-luvun alkuun. Torpparit Maria Juhontytär ja Henni Antinpoika raivasivat peltoa ja perustivat tilan Nummisten kylään. Maita jaettiin ja omistajat vaihtuivat vuosien varrella. Vuonna 1921 tilalle oli saatu raivattua jo kymmeniä hehtaareita peltoa, ja torpparilain tultua voimaan tila itsenäistyi ja sai nimekseen Heinolan tila. 1920-luvulla tilalle rakennettiin iso hirsinen päärakennus, tiilinen navetta ja tallirakennus sekä tiilinen aitta. Tiiltä käytettiin rakennusmateriaalina, koska savi saatiin omasta maasta ja kokemusta tiilen poltosta oli saatu Nummisten Ylikartanolta. Ensimmäinen itsenäinen isäntä Sakeus Wikström sai neljä lasta lida vaimonsa kanssa. Kolme lapsista, poikia, muuttivat ruotsalaisen sukunimensä Sahariksi. Sahari nimen historia on ilmeisesti peräisin 1500-luvulta perustetulta sahalta. (Heinolan tila n.d.b.)

1920-luvulta 1990-luvulle tila on nähnyt erilaisia vaiheita. Matkassa on ollut huonoa tuuria ja surullisia ihmiskohtaloita. Tilan nykyinen emäntä Terhikki Sahari on tullut jatkamaan sukutilaansa 1990-luvulla. Tila siirtyi luonnonmukaiseen tuotantoon ja tuotanto vakiintui. Myös Terhikki Saharin kaksi sisarta asuivat ja työskentelivät tilalla 1990-luvun ajan. Kaksituhatluvun alussa Sahari lunasti tilan itselleen ja vuonna 2004 Terhikki Sahari ja Taisto Vesa rakensivat itselleen uuden asuinrakennuksen. Sahari ja Vesa ovat etsineet jatkajaa tilalleen vuodesta 2008. He halusivat tilan pysyvän biodynaamisessa viljelyssä ja lahjoittivat tilan maat Biodynaamisen viljelyn säätiölle vuonna 2011. (Heinolan tila n.d.b.)

3.2 Osuuskunnat Suomessa

Osuuskuntatoimintaa harjoitetaan kaikissa maanosissa yli 90 maassa, sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Osuuskuntatoiminnassa arvioidaan olevan mukana yli 800 miljoonaa jäsentä ympäri maailman. Euroopasta osuuskuntia löytyy 132 000 ja jäseniä niissä toimii yli 83 miljoonaa. (Juutinen, Stenström & Vuori 2011, 8.)

Pellervo-Seuran (2012) mukaan vuoden 2011 lopulla Suomessa toimi 4 542 osuuskuntaa, joiden jäsenmäärä oli yli seitsemän miljoonaa. Tästä määrästä keskinäisten vakuutusyhtiöiden jäseniä oli reilu kolme miljoonaa. Edellä mainittujen osuuskuntien yhteenlaskettu liikevaihto oli 31 489 miljoonaa euroa vuonna 2011. Suurimmat toimijat Suomessa ovat S-ryhmä ja OP-Pohjola-ryhmä jäsenmäärissä mitattuna. Osuuskaupat ja osuuspankit ovatkin kasvattaneet jäsenmääriään ja markkinaosuuksiaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Patentti- ja rekisterihallituksen (2013b) tuoreemman tiedon mukaan vuoden 2012 lopussa oli kaupparekisteriin merkitty osuuskuntia 4 379, osuuspankkeja 232, keskinäisiä vakuutusyhtiöitä 36 ja vakuutusyhdistyksiä 40 kappaletta eli yhteensä 4 687. Ruokaketjumme on hyvin osuuskuntapainottunut – 96 % maidon, 82 % lihan ja 44 % päivittäistavaroiden markkinaosuuksista on osuuskuntien vastuulla (Pellervo 2009).

Edellä kerrotut luvut osoittavat, että Suomi on osuustoimintamaa. Suomi onkin maailman kovinta kärkeä osuuskuntien määrässä sekä osuuskuntien jäsenmäärissä mitattuna. Useat suomalaiset kuuluvat moneen eri osuuskuntaan samanaikaisesti. On arvioitu, että yli 80 prosenttia aikuisväestöstä

on vähintään yhden osuuskunnan jäsen. (Juutinen ym. 2011, 10–11; Pellervo 2009.)

3.3 Maatilat Suomessa

Maatilojen määrä Suomessa on laskenut voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. Vuoden 2012 maatilojen lukumäärä oli 59 042, laskua edelliseen vuoteen oli 2 500 kappaletta. Vuonna 2000 tilojen lukumäärä oli 79 783 kappaletta. Maatilojen keskipeltoala nousi viime vuonna melkein 39 hehtaariin, vuoden 2000 keskipeltoala oli 28 hehtaaria. Peltoalan kokonaismäärä ei ole juurikaan muuttunut, tilojen määrän lasku vaikuttaa suoraan tilan peltoalan kasvuun. Yli sadan hehtaarin tiloja oli 4 248 vuonna 2012. Aikaisemmista vuosista poiketen viljelijöiden keski-ikä laski hieman ja oli 50,7 vuotta. Tähän vaikutti suurten ikäluokkien eläköityminen. (Tike 2013a; Tike 2013b.)

Maatilojen yhtiöittäminen on lisääntynyt viime vuosien aikana. Aiemmin perinteinen yksityisen henkilön harjoittama maatalousyrittäminen on siirtymässä hiljalleen yhtiömuotoiseen toimintaan. Alla olevasta Taulukosta 1 näkyy tilojen yritysmuotojen kehitys vuosina 2008–2012. (Tike 2013c.) Osuuskuntamuotoinen yrittäminen maataloilla ei ole yleistä, vuonna 2011 osuuskuntamuotoisia maatiloja oli seitsemän ja vuonna 2012 neljä kappaletta (Mustalahti, sähköpostiviesti 9.4.2013).

Taulukko 1. Maatilojen lukumäärä juridisen muodon mukaan. (Tike 2013c.)

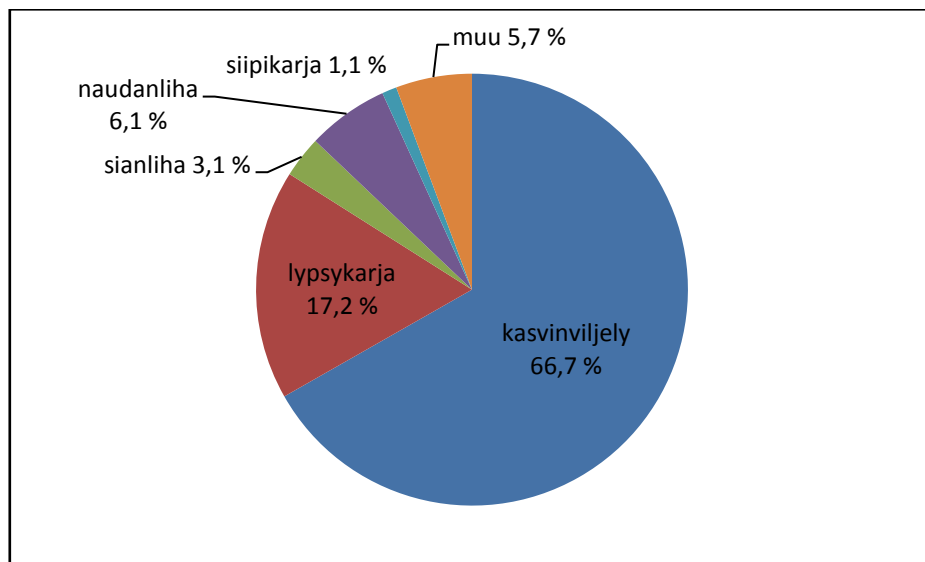
Juridinen muoto	2008	2009	2010	2011	2012
Yksityinen henkilö	58 102	56 712	55 444	54 349	51 849
Maatalousyhtymä	4 414	4 335	4 304	4 283	4 371
Perikunta	2 479	2 319	2 203	2 105	1 954
Osakeyhtiö	527	551	572	598	616
Muut yhtiöt	165	150	146	152	153
Muut	115	108	98	97	99

Muut yhtiöt tarkoittavat rekisteröityjä avoimia tai kommandiittiyhtiöitä ja toiminimiyrityksiä. Muut tarkoittavat valtiota, kuntaa, seurakuntaa, osuuskuntaa tai yhteismetsää. Taulukkoon listatut tilat ovat sellaisia, joilla on peltoa ja puutarhaa. (Tike 2013c.)

Maatalouden osuus bruttokansantuotteesta oli 2,1 prosenttia vuonna 2010 eli 6,1 miljardia euroa, tuotannon tuki 2,1 miljardia, huomioon ottaen. Maatalouden investoinnit olivat puolestaan 3,3 prosenttia kansantalouden kokonaisinvestoinneista. Bruttokansantuotetta suuremmat investoinnit selittyvät maatalouden pääomavaltaisuudella. (Knuuttila 2012, 5–6.) Maatalous työllisti 3,2 prosenttia työvoimasta eli 80 000 henkeä vuonna 2011, tiputusta vuoteen 2010 oli 4 000 henkeä. Vähenemistä selittää tilojen lukumäärän väheneminen sekä manuaalisen työn korvautuminen konetyöllä. Kun kaikki maatalouden vaikutuksessa olevat alat, muun muassa elintarviketuotanto, maatalouden tarvikekauppa, kuljetus- ja varastointi huomioidaan, saadaan työllisten määrä kasvamaan. (Knuuttila 2012, 8.)

Vuonna 2010 maaseudun yritysten määräksi arvioitiin reilut 140 300 pienyritystä, niistä 32 % oli perustuotantotiloja, 14 % monialaisia tiloja ja 53 % muita pienyrityksiä. Perustuotantotilat harjoittavat maa- ja metsätaloutta, monialaiset tilat harjoittavat maa- ja metsätalouden lisäksi muuta yritystoimintaa ja pienyrityksillä ei ole kytkentää maatalouteen. Kolmannes maatiloista on monialaisia tiloja eli harjoittaa maatalouden lisäksi muuta toimintaa. Monialaisia tiloja on etenkin kaupunkien läheisillä maaseuduilla sekä syrjäisillä seuduilla. Useimmiten muu toiminta liittyy maatalouden harjoittamiseen ja hyödyntää sen voimavaroja, kuten koneita ja rakennuksia. Noin 70 % tiloista toimii palvelualoilla. (Rantamäki-Lahtinen 2012, 9–10.)

Suomen EU-jäsenyysaikana tilojen tuotantorakenne on muuttunut. Kasvinviljelytilojen osuus on kasvanut ja kotieläintilojen osuus pienentynyt. Vuonna 2011 kotieläintiloja oli vajaa kolmannes, 28 %, ja kasvinviljelytiloja 67 %. Vuonna 1995 kotieläintiloja oli vielä puolet, 52 %, ja kasvinviljelytiloja 39 %. Maatilojen tuotannon jakautuminen selviää Kuvioista 3. (Väre 2012, 16.)

Kuvio 3. Maatilojen tuotannon jakautuminen vuonna 2011. (Väre 2012, 16.)

3.4 Osuuskuntien jaottelu

Osuuskuntien ryhmittely tapahtuu perinteisesti riippuen jäsenten suhteesta osuuskuntaan. Tuottajaosuuskunnissa jäsenet tuottavat tuotteita, joita osuuskunta edelleen jalostaa ja toimittaa markkinoille. Kuluttajaosuuskunnissa osuuskunta puolestaan välittää tuotteita tai palveluita jäsenilleen. Maataloudessa tuottajaosuuskunnat ovat yleisiä, arvioiden mukaan yli 30 prosenttia maailman elintarvikehuollosta on tuottajaosuuskuntien panoksiin synnyttämää. Erilaiset ammattiryhmät muodostavat nykyään osuuskuntia, kuten arkkitehdit, parturit, lääkärit ja muut palvelualojen ammattilaiset. Osuuskauppaliike on Suomessa pitkään vaikuttanut vahva toimija, jolla on runsaasti jäseniä. (Juutinen ym. 2011, 8–9.)

Voidaan puhua myös hankintaosuuskunnista ja markkinointiosuuskunnista. Hankintaosuuskunta järjestää jäsenilleen heidän tarvitsemiaan tuotteita tai palveluita, eli osuuskauppa on myös hankintaosuuskunta. Usein hankintaosuuskuntatoimintaa harjoitetaan esimerkiksi maataloudessa osto- ja koneosuuskunnissa. Markkinointiosuuskunta puolestaan hoitaa jäsentensä, usein yrittäjien, tuottamien tavaroiden tai palveluiden markkinointia. Osuusmeijeri on esimerkki markkinointiosuuskunnasta. (Pellervo-Seura ry 2010, 9.)

Osuuskunnat voidaan jakaa lisäksi perinteiseen osuustoimintaan ja uusosuustoimintaan. Uusosuustoimintaa harjoitetaan lähinnä sellaisilla toimialoilla, missä sitä ei ole aiemmin harjoitettu. (Juutinen ym. 2011, 9.) 1990-luvulla uusosuuskunnat nostivat päätään, kun Suomeen tuotiin mallia maailmalta osuuskuntamuotoisesta pienyrittäjyydestä. Erilaiset neuvontaorganisaatiot ja työhallinto laativat ohjeita osuuskuntien perustamiseen ja EU-hankkeet edistivät uusosuustoiminnan aloittamista. (Köppä 2010b, 11.)

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan voidaan ajatella edustavan perinteistä tuottajaosuuskuntaa, mutta toisaalta siitä löytyy myös uusosuuskunnan piirteitä hoiva-alan, kuljetus, talonmies ja muiden palveluiden osalta. Siinä nähdään lisäksi markkinointiosuuskunnan piirteitä, osuuskunta markkinoi tuottamia tuotteita ja palveluita asiakkailleen esimerkiksi tukiasuntojen asukkaille sekä tilapuodin asiakkaille.

Maailmalla on hyvin monenlaista osuustoimintaa ja erilaisia tulkintoja osuuskunnille. Suomessa osuustoiminta määritellään taloudelliseksi yhteistoiminnaksi, joka noudattaa seuraavanlaista kaavaa:

- Osuuskunnan jäsenillä tai omistajilla on yhteinen kiinnostuksen kohde.
- Osuuskunta on perustettu taloudelliseen toimintaan.
- Yrityksen on tarkoitus tukea sen jäsenten taloutta ja elinkeinoa.
- Jäsenet voivat hyödyntää osuuskunnan palveluita.
- Osuuskunnan perustaminen, hallitseminen ja omistaminen tapahtuvat jäsenten toimesta.
- Jos osuuskunta jakaa voittoa tai ylijäämää jäsenilleen, se tapahtuu pääsääntöisesti käytön suhteessa. (Juutinen ym. 2011, 9.)

3.5 Osuuskunta yritysmuotona

Osuuskunta on yritysmuotona joustava. Se on jäsentensä omistama yhteisö, jonka jäsenmäärä ja osuuspääoma eivät ole ennalta määrättyjä. Osuuskunta on demokraattisesti hallittava yhteisyritys, jossa jäsenet käyttävät oikeuttaan jäsen ja ääni -periaatteella. Tarkoituksena ei ole voiton tavoittelu, vaan sen jäsenten talouden tukeminen. Taloudellista toimintaa harjoitetaan jäsenten hyväksi. Jäsenten asiakassuhde osuuskuntaan vaihtelee; jäsen voi olla kuluttaja, tuottaja tai palvelusten käyttäjä. (Pellervo-Seura ry 2010, 8.)

Heinolan maatilayhteisön aktiivit olivat alun perin perustamassa yhdistystä mikä hallinnoisi yhteisöä, mutta he saivat tietää, että yhdistys voi toimia vain yleishyödyllisenä yhteisönä. Näin yhdistys ei ollut soveltuva yritysmuoto maatilayhteisölle ja alkoi osuuskuntaidean kehittäminen, josta kerrotaan jäljempänä.

Osuuskunnan perustaminen ei vaadi tiettyä pääomaa perustettaessa, kuten esimerkiksi osakeyhtiö, jonka osakepääoma on 2 500 euroa. Osuuskuntaa perustettaessa tulee perustajia olla vähintään kolme. Perustaja voi olla henkilö, yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö. Päätöksentekoelementinä osuuskunnassa toimivat osuuskunnan kokous, hallitus ja haluttaessa toimitusjohtaja. Osuuskunnan jäsenten taloudellinen vastuu rajoittuu osuuspääoman määrään, jäsen ei ole henkilökohtaisesti vastuussa osuuskunnan velvoitteista. Koska osuuskunnan tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa jäsenilleen, niin voitosta maksetaan osuuskuntaan sijoitetulle pääomalle vain rajoitettu korvaus. Voitto voidaan jakaa osuuspääoman korkona tai muuten säännöissä määrätyllä tavalla jäsenille sen mukaan miten he ovat käyttäneet osuuskunnan palveluja. Osuuskunnan verotus on samanlainen kuin osakeyhtiön eli osuuskunta maksaa voitostaan veroa 24,5 %. (Yritysuomi.fi n.d.; Juutinen ym. 2011, 12.)

3.6 Osuustoiminnan arvot ja periaatteet

Kansainvälinen Osuustoimintaliitto, ICA, on määritellyt arvot ja periaatteet osuustoiminnalle. Juutinen ym. (2011, 12) esittelee kyseiset arvot ja periaatteet kirjassaan. Arvot voidaan jakaa perusarvoihin ja eettisiin arvoihin. Perusarvoja ovat omatoimisuus, omavastuisuus, demokratia, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus sekä solidaarisuus. Eettisiä arvoja puolestaan ovat rehellisyys, avoimuus, yhteiskunnallinen vastuu sekä muista ihmisistä välittäminen.

Osuustoiminnan periaatteet toimivat osuuskunnan ohjenuorina, joilla edellä mainitut arvot viedään käytäntöön. Periaatteita on seitsemän:

1. Vapaaehtoinen ja avoin jäsenyys – osuuskunnat ovat vapaaehtoisia organisaatioita, jotka ovat avoinna kaikille jotka haluavat käyttää osuuskunnan palveluita ja ovat valmiita hyväksymään jäsenvelvoitteensa.
2. Demokraattinen jäsenyys – osuuskunnan organisaatio on aktiivisten jäsenten hallinnoimaa ja noudattaa yksi jäsen, yksi ääni -periaatetta.
3. Jäsenten taloudellinen osallistuminen – jäsenet osallistuvat ja demokraattisesti hallitsevat osuuskunnan pääomaa.
4. Itsehallinnollisuus ja itsenäisyys – osuuskunnat toimivat itsenäisesti jäsentensä hallinnoimina organisaatioina.
5. Koulutus, harjoittelu ja tiedottaminen – osuuskunnat tarjoavat koulutusta ja harjoitusta jäsenilleen, jotta he voisivat kehittää tehokkaasti osuuskuntaansa. Lisäksi osuuskunnat tiedottavat yleisöä osuustoiminnan luonteesta ja hyödyistä.

6. Osuuskuntien välinen yhteistyö – osuuskunnat hyödyttävät jäseniään toimimalla yhteistyössä paikallisesti, kansallisesti sekä kansainvälisesti muiden osuuskuntien kanssa.
7. Vastuu yhteisöstä – osuuskunnat toimivat kestävän kehityksen puolesta jäsenten hyväksymien toimintatapojen mukaisesti. (ICA n.d.; Juutinen ym. 2011, 13.)

3.7 Osuuskunnan hallinto

Osuuskunnan hallinnolliset toimintaelimet ovat osuuskunnan kokous, hallitus ja tilintarkastajat. Osuuskunnan kokous on jäsenten ylin päätäntäelin. Jäsenmäärältään suurten osuuskuntien jäsenten päätäntävaltaa saattaa käyttää osuuskunnan kokouksen puolesta edustajisto, joka on jäsenten valitsema. Osuuskunnan säännöissä voidaan myös määrätä käytettäväksi hallintoneuvostoa. Osuuskunta voi halutessaan valita toimitusjohtajan. (Pelervo-Seura ry 2010, 38.)

Tämän hetkinen osuuskuntalaki on tullut voimaan 1.1.2002, sitä on päivitetty vuosien varrella ja viimeisin muutos on tullut voimaan 1.1.2013. Osuuskuntalaki sääntelee osuuskunnan toimintaa. Uudistettu osuuskuntalaki helpottaa osuuskuntien perustamista, hallintoa ja osuuskunnan oman pääoman hankintaa. Uudistetun lain tarkoituksena on parantaa osuuskuntien toimintaedellytyksiä sekä edistää osuuskunnan soveltuvuutta pienyritysjyyteen. (Mähönen & Villa 2006, 3–4.) Seuraaviin lukuihin on poimittu lainkohtia osuuskuntalaista koskien osuuskunnan hallintoa. Luvuissa on viitattu myös kirjanpitolakiin ja tilintarkastuslakiin, mikäli osuuskuntalaki ei ole selvittänyt kyseisiä kohtia.

3.7.1 Hallitus ja edustaminen

Osuuskunnalla tulee olla hallitus. Hallituksen jäsenet valitaan osuuskunnan kokouksessa, ellei säännöissä määrätä hallituksen jäsenten valintaa hallintoneuvostolle. Hallituksessa tulee olla vähintään yksi ja enintään seitsemän henkilöä, ellei säännöissä määrätä toisin. (OKL 5:1 §.) Hallituksen tehtävänä on huolehtia osuuskunnan hallinnosta sekä toiminnan asianmukaisuudesta, kuten kirjanpidon ja varainhoidon valvonnasta. Mikäli toimitusjohtaja on valittu, hänen tehtäviin kuuluu päivittäisen hallinnon hoitaminen hallituksen määrittelemällä tavalla. (OKL 5:6 §.) Osuuskunnan edustajana ja toiminimen kirjoittajana toimii hallitus. Toiminimen kirjoitusoikeudesta voidaan lisäksi erikseen määrätä säännöissä. (OKL 5:15 §.) Jos hallituksessa on useampi kuin yksi henkilö, tulee yhden toimia puheenjohtajana. Hallitus valitsee puheenjohtajan, elleivät säännöt toisin määrää. Puheenjohtaja kutsuu hallituksen koolle tarvittaessa tai hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan niin vaatiessa. (OKL 5:8 §.)

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnalle on valittu hallitus, jossa on kolme jäsentä. Hallitus valitsi puheenjohtajaksi yhden yhteisön aktiivisimmista toimijoista. (Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamiskokous 15.11.2012.)

3.7.2 Hallintoneuvosto

Mikäli säännöissä määrätään, voi osuuskunnalla olla hallintoneuvosto, jossa tulee olla vähintään kolme jäsentä. Toimitusjohtaja tai hallituksen jäsen ei voi toimia hallintoneuvostossa. Hallintoneuvoston tehtävänä on valvoa hallituksen ja toimitusjohtajan hoitamaa hallintoa sekä antaa lausunto tilinpäätöksestä osuuskunnan kokoukselle. (OKL 5:12–13 §.)

3.7.3 Osuuskunnan kokous

Osuuskunnan kokouksessa jäsenet käyttävät äänivaltaansa, ellei säännöissä ole määrätty edustajiston käyttävän jäsenten päätösvaltaa. Jäsenten on mahdollista päättää osuuskunnan kokoukselle kuuluvasta asiasta myös ilman kokousta kaikkien jäsenten yksimielisellä päätöksellä. Se on tehtävä kirjallisesti, päivittävä sekä allekirjoitettava kahden jäsenen toimesta. (OKL 4:1 §; OKL 4:2 §.)

Osuuskunnan kokous pidetään kuuden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Kaikilla jäsenillä on osallistumisoikeus kokoukseen. Jäsenellä on puhevalta kokouksessa. Mikäli jäsen on estynyt, hän voi käyttää puhevaltaansa asiamiehen kautta, ellei sitä ole säännöissä kielletty. Kokouksessa esitetään tilinpäätös, tilintarkastuskertomus (mikäli osuuskunnalla on tilintarkastaja) sekä lausunto tilinpäätöksestä (mikäli osuuskunnalla on hallintoneuvosto). Kokouksessa päätetään tuloslaskelman ja taseen vahvistamisesta, taseen ylijäämän tai tappion aiheuttamista toimenpiteistä, vastuuvapauden myöntämisestä hallitukselle, hallintoneuvostolle ja toimitusjohtajalle sekä muista osuuskunnan kokoukselle kuuluvista asioista. (OKL 4:3, 5–6 §.)

3.7.4 Johdon vastuu

Osuuskunnan johdolla ja luottamushenkilöillä on sekä juridinen että liiketaloudellinen vastuu osuuskunnan toiminnasta. Mikäli hallituksen jäsen, hallintoneuvoston jäsen, toimitusjohtaja tai selvitysmies toimii tahallisesti tai huolimattomasti aiheuttaen vahinkoa osuuskunnalle, on hän velvollinen korvaamaan vahingon. Lisäksi hän on vahingonkorvausvastuussa, jos hän rikkoo lakia tai sääntöjä aiheuttaen vahinkoa jäsenelle tai muulle henkilölle. (Pellervo-Seura ry 2010, 40; OKL 20:1 §.) Liiketaloudellinen vastuu kattaa osuuskunnan johtamisen taloudellisesti kannattavasti. Se pitää sisällään myös eettisen vastuun. Osuustoiminnan arvot ja periaatteet ohjaavat jo lähtökohtaisesti osuuskuntaa toimimaan eettisesti ja sosiaalisesti vastuullisesti. (Pellervo-Seura ry 2010, 41.)

3.8 Tilinpäätös ja tilintarkastus

Osuuskunta on toiminnastaan kirjanpitovelvollinen. Tilikauden pituus on 12 kuukautta, mutta toimintaa aloittaessa tai lopettaessa tilikausi voi olla lyhyempi tai pitempi. (KPL 1:1 §; KPL 1:4 §.) Osuuskunnan on laadittava tilinpäätös kirjanpitolain ja osuuskuntalain mukaisesti. Osuuskunnan ei tarvitse valita tilintarkastajaa, mikäli enintään yksi seuraavista ehdoista

täyttyy: tilikauden taseen loppusumma on yli 100 000 euroa tai liikevaihto on yli 200 000 euroa tai palveluksessa on yli kolme henkilöä. Jos kuitenkin osuuskunnan pääasiallisena toimialana on arvopapereiden omistaminen ja hallinta sekä huomattava vaikutusvalta toisen kirjanpitovelvollisen liiketoiminnan tai rahoituksen johtamisessa, tulee tilintarkastaja valita. Osuuskunnan kokous valitsee tilintarkastajan. (OKL 6:1 §; 7:2 §; TTL 2:4 §.)

Tilinpäätös sisältää taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman sekä liitetiedot. Tase kertoo tilinpäätöspäivän taloudellisen tilanteen. Tuloslaskelma näyttää miten tulos on muodostunut. Rahoituslaskelmasta käy ilmi varojen hankinta ja käyttö tilikauden aikana. Liitetiedot avaavat taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman lukuja. Liitetiedot ovat tarpeen, jotta toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta saadaan oikeat ja riittävät tiedot. (KPL 3:1–2 §.)

Osuuskunnan ei tarvitse esittää rahoituslaskelmaa ellei vähintään kaksi seuraavista rajoista ylity: liikevaihto on 7 300 000 euroa, taseen loppusumma on 3 650 000 euroa tai palveluksessa on keskimäärin 50 henkilöä (KPL 3:9 §). Kun enintään yksi edellä mainituista rajoista ylittyy, puhutaan pienestä kirjanpitovelvollisesta. (Suomen Taloushallintoliitto ry n.d.) Osuuskunnan on tehtävä tilinpäätös ja toimintakertomus neljän kuukauden kuluessa siitä kun tilikausi on päättynyt. Tilinpäätös tulee rekisteröidä eli ilmoittaa kaupparekisteriin kahden kuukauden kuluessa tuloslaskelman ja taseen vahvistamisesta. (KPL 3:6 §; OKL 6:9 §.)

Tilintarkastajan on annettava jokaiselta tarkastamaltaan tilikaudelta tilintarkastuskertomus. Tilintarkastuskertomuksessa tulee olla lausunto siitä, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat riittävät ja oikeat tiedot osuuskunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta sekä tieto tilikauden ja toimintakertomuksen ristiriidattomuudesta. Lisäksi tilintarkastuskertomuksessa tulee olla huomautus, jos osuuskunnan vastuuvollinen on syyllistynyt johonkin mistä saattaa aiheutua vahingonkorvausvelvollisuus osuuskunnalle tai rikkonut lakia tai sääntöjä. (TTL 3:15 §.) Niin sanotussa harvainosuuskunnassa eli osuuskunnassa jossa on enintään kymmenen jäsentä, on jäsenellä oikeus tutustua kirjanpitoon sekä muihin toimintaan liittyviin asiakirjoihin. (OKL 7:6 §)

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan tilikaudeksi on valittu kalenterivuosi. Kolehmainen mukaan maatilalla tilivuosi voisi olla luontaisen liiketoimintavuoden mukaan 1.4.–31.3. eli kevästä kevääseen (Kolehmainen, koulutus 14.3.2013). Heinolan maatilayhteisön osuuskunnassa kirjanpito on ajateltu hoitaa itse, vaikka voisi harkita kirjanpidon ulkoistamista ensimmäiseksi tilikaudeksi, jotta avaava tase, tililuettelo, kirjanpitoviennit ja tilinpäätös tulisi toteutettua tarkoituksenmukaisesti sekä lakia noudattaen. Tämän jälkeen kirjanpidon voisi ottaa yhteisön itse hoidettavaksi, jos joukosta löytyy asianosaava henkilö. Toki asiantuntija-apua saa tarpeen mukaan esimerkiksi ProAgria -maaseutukeskuksesta, jotta pääsee tilinpidossa alkuun.

Osuuskunnan ei tarvitse valita itselleen tilintarkastajaa yllä mainittujen määreiden puitteissa ainakaan ensimmäiselle tilikaudelle. Tosin tilintarkastajalta olisi mahdollista saada neuvoja kirjanpidon ja tilinpäätöksen toteuttamiseen. Lisäksi varmistettaisiin, että kirjanpito ja tilinpäätös tulevat laadittua oikein. Heinolan maatilayhteisön osuuskunta on niin sanottu pieni kirjanpitovelvollinen, eikä siltä vaadita rahoituslaskelman esittämistä tilinpäätöksessä.

3.9 Osuuskunnan verotus

Osuuskunnat kuten, osakeyhtiöt, ovat itsenäisiä verovelvollisia. Tulo verotetaan osuuskunnan tulona. Verotettava tulo lasketaan veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen erotuksena. Tuloveron osuus on 24,5 prosenttia verotettavasta tulosta. (Verohallinto 2013b.)

3.10 Osuuskunnan perustaminen

Ennen kuin osuuskunta perustetaan, on perusteellinen suunnittelu tarpeen. Suunnittelussa tulee huomioida muutakin kuin liikeidea. Oman lisänsä osuuskunnan suunnitteluun tuo yritysmuodon yhteisöllisyys, osuuskunta ei ole pelkkä yritys, vaan se on myös yhteisö. Osuuskunnan jäsenten kannattaisi laatia yhteiset pelisäännöt sekä sopia niiden noudattamisesta ja päivittämisestä. (Pellervo-Seura ry 2010, 11, 14.)

3.10.1 Toiminta-ajatus

Toiminta-ajatus kertoo lyhyesti mitä varten osuuskunta on olemassa. Toiminta-ajatus vastaa kysymyksiin; mitä osuuskunta tekee, kenelle ja miten. Yrityksen arvoperusta ja toimiala voivat käydä ilmi toiminta-ajatuksesta. (Pellervo-Seura ry 2010, 14.)

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan toimialakuvaus on laaja. Alla esitetään osuuskunnan sääntöjen mukainen toimialakuvaus, johon on vielä tulossa tarkennuksia.

Osuuskunnan tarkoituksena ja toimialana on jäsentensä hyvinvoinnin, ammatin ja talouden tukemiseksi omistaa ja hallita kiinteistöjä ja maa-aloja sekä arvopapereita sekä kehittää ja tuottaa Heinolan biodynaamiselle tilalle asumismuotoja – ja palveluja ja harjoittaa seuraavaa liiketoimintaa: Maataloustuotteiden tuottaminen ja myynti sekä välitys ja jatkojalostus, virkistys-hoiva ja tukipalvelut, koulutuspalvelut, metsänhoito- ja maisemanhoitopalvelut, kahvila- ja ravintolapalvelut sekä tukiasuminen. Lisäksi osuuskunta harjoittaa kaikkea laillista liiketoimintaa. Osuuskunnan palveluja voivat käyttää myös ei-jäsenet hallituksen määräämällä tavalla. Osuuskunta pyrkii toiminnassaan toteuttamaan yhteiskunnallisen yrittämisen tavoitteita, sekä tukemaan ja kehittämään luomu- ja biodynaamista viljelyä. Osuuskunnan toiminta pyrkii edistämään ympäristönhoitoa ja minimoimaan terveyst- ja ympäristöhaittoja. Osuuskunnan tehtävä on

maaseutualueen elämänlaadun parantaminen ja taloudellisen toiminnan monipuolistaminen.

(Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan säännöt.)

Osuuskunnan sääntöjä on tarkastellut Pellervon lakimies ja hän on ehdottanut muutamia muutoksia niihin. Toimialakuvausta pitää selkeyttää ja tiivistää sekä siitä tulee käydä ilmi mitä osuuskunta tekee ja miksi. Lause *Lisäksi osuuskunta harjoittaa kaikkea laillista liiketoimintaa* pitää poistaa. Etenkin jos kyseessä on monialainen osuuskunta, olisi säännöt hyvä tarkastuttaa asiantuntijalla, jotta ne hyväksyttäisiin Patentti- ja rekisterihallituksessa.

3.10.2 Liikeidea

Liikeidea kertoo tarkemmin osuuskunnan toiminnasta kuin toiminta-ajatus. Se kuvaa miten yritys toimii, minkälaisia tuotteita se valmistaa sekä minkälaisille asiakkaille tuotteita tai palveluita tarjotaan. Liikeideasta tulee käydä ilmi se, miten yritys erottuu kilpailijoistaan. Liikeidean suunnittelu on samalla markkinoinnin suunnittelua. Yrityksen imago pohjautuu liikeideaan. Osuuskunnan perustaminen saa hyvän pohjan, kun taustalla on hyvä liikeidea, innostusta sekä osaamista. (Pellervo-Seura ry 2010, 15.)

Liikeidea on hioutunut vuosien varrella, kun ideaa yhteisöstä on alettu kehittää Terhikki Saharin ja MTT:n erikoistutkija Winfried Schäferin toimesta. Terhikki Sahari alkoi vuonna 2008 etsiä ratkaisua tilan jatkumiselle viljelyksessä. Saharin toiveena oli, että tila jatkaisi olemassaoloaan. Hän kertoi ajatuksistaan Biodynaamisen yhdistyksen Pirkko Okkoselle. Biodynaamisessa yhdistyksessä oli toiminut työryhmä, joka suunnitteli Rekolan biodynaamisen maatilasta tulevaisuutta, lisäksi Majvikissa ja Rihun tilalla vastaavat asiat olivat ajankohtaisia. Kaiken tämän seurauksena Biodynaamisen yhdistyksen hallitus sekä muita asiasta kiinnostuneita henkilöitä koontui asian tiimoilta loppuvuodesta 2008 ja näin alkoi maatilayhteisön idean kehittäminen. Kyseisessä kokouksessa Winfried Schäfer toi esiin ajatuksensa maatilalla asumisesta eläkeläisenä. (Schäfer, sähköpostiviesti 8.4.2013; Sahari, sähköpostiviesti 15.4.2013a.)

Winfried Schäfer, yksi maatilayhteisön aktiiveista, esitti Demeter-lehdessä vuonna 2009 näkökulmia Heinolan tilan tulevaisuudesta. Lisäksi hän valotti muutaman esimerkin avulla miten tila voisi kehittyä jatkossa. Schäferin kirjoituksessa esitettiin ideaa maatilasta asumispaikkana. Ja tällä hän ei tarkoittanut vain isäntäväen asumista tilalla, vaan esimerkiksi vanhusten ja mahdollisesti heidän hoitajiensa asumista tilalla. Hän visioi, että tilalla asuisi useita ihmisiä, jotka nauttivat niin ympäristöstä, kuin tilan tuotoksista. Lisäksi tilalla voisi olla tilapuoti, mikä edelleen lisäisi ihmisten kohtaamisia. (Schäfer 2009, 3, 5.)

Jatkoa artikkeliin Schäfer kirjoitti 2011 Demeter-lehdessä, jossa hän esitteli muutamia suomalaisia esimerkkitiloja, kuten Sylvia-kodin, Tapolan kyläyhteisön, Livonsaaren yhteisökylän, Svarfarsin tilan, Labbyn tilan sekä tietenkin idean Heinolan tilan kehittämisestä. Heinolan tilasta Schäfer kertoi, että sinne ollaan kehittämässä tilayhteisöä, jossa tulee asumaan vil-

jelijän lisäksi eläkeläisiä ja muita ihmisiä ja missä toimeentuloa hankitaan suoramyynnillä, vuokraustoiminnalla, talonmies- ja kuljetuspalveluilla sekä muilla palveluilla. Uusia työpaikkoja voisi tulla lähi- ja hoivapalvelujen saralta asukkaiden ikääntyttyä. Hän kertoi myös yhteisön etsivän biodynaamista viljelijää jatkajaksi eläkeikää lähestyville viljelijöille. Lisäksi hän mainitsi mahdollisuudesta, että Keudan (Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä) luomupuutarhuriopiskelijat voisivat harjoitella tilalla biodynaamista viljelyä. (Schäfer 2011, 6–7.)

Tämä onkin toteutunut kesällä 2011. Tilan ensimmäinen puutarhuri, hortonomi Kirsi Keltti, vuokrasi peltoa avomaanviljelyyn. Loppuvuodesta 2010 hän alkoi suunnitella viljelyn aloittamista ja laati viljelysuunnitelman yhdessä Pirkko Okkosen kanssa. Keudan opiskelijat pääsivät harjoittelemaan luomuviljelyä hänen pellollaan keväällä ja syksyllä 2011. Keuda auttoi lisäksi lainaamalla koneita ja työkaluja, sekä rakentamalla pienen kasvihuoneen oppilastyönä. (Keltti, sähköpostiviesti 14.4.2013.)

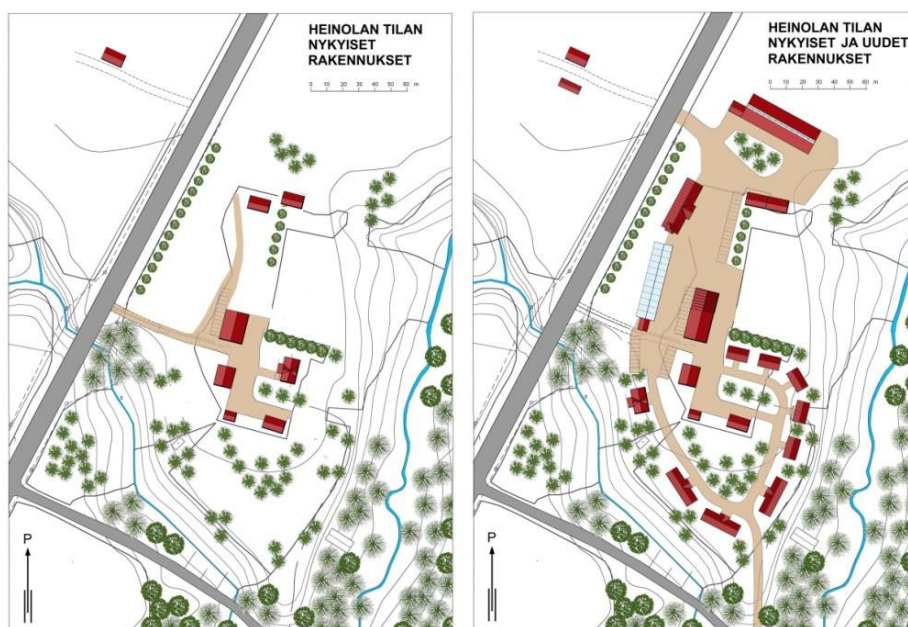
Tilalla toimii Keltin lisäksi luomupuutarhuri Suvi Lehtonen viljelemässä maa-artistokkaa ja valkosipulia. Keltti viljelee lähes kaikkia Suomessa viljeltäviä kasviksia. Puutarhureilla on yhteensä kahdeksan hehtaaria peltoa avomaanviljelyssä, Keltillä 4,2 ha ja Lehtosella 3,8 ha. Kesällä 2013 tilalla aloittaa ruokaosuuskunta puutarhureinaan edellä mainitut puutarhayrittäjät. Muijaniityn ruokaosuuskunta sai alkunsa 27.1.2013 pidetyssä perustamiskokouksessa. (Heinolan tila 2013.)

Ruokaosuuskunta noudattaa maailmalla tunnettua CSA-mallia, Community Supported Agriculture, joka on alkanut Suomessakin nostaa päätään. Alun perin CSA-malli on peräisin Japanista 1960-luvun puolivälistä. Sieltä se kulkeutui Sveitsiin ja edelleen Pohjois-Amerikkaan 1980-luvun puolivälissä Jan Van Tuinin toimesta. (Van En n.d.) Suomessa ilmiöstä käytetään muun muassa nimeä kumppanuusmaatalous, mikä onkin hyvin kuvaava nimitys (Kuuluvainen 2013).

Kumppanuusmaatalous on viljelijän ja asiakkaan yhdessä toteuttamaa viljelyä, josta hyötyvät molemmat osapuolet. Myös sadon mahdollinen epäonnistuminen jakaantuu molemmille osapuolille. Suomessa CSA-mallia toteutetaan pääsääntöisesti osuuskuntamuotoisesti. Ensimmäisenä aloitti Herttoniemen ruokaosuuskunta keväällä 2011 ja nyt ruokaosuuskuntia on perustettu muutama eri puolille Suomea. Viljelijä myy sato-osuuden keväällä asiakkaille/osuuskunnan jäsenille. Viljelijä ja jäsenet tekevät yhdessä suunnitelman viljeltävistä kasveista sekä sopivat yhteisistä talkoista. Ruokaosuuskuntien hallinto ja työnjako määräytyvät jäsentensä mukaisiksi. Joissakin ruokaosuuskunnissa edellytetään jäsenten osallistuvan tiettyyn määrään talkoita. Sato jaetaan jäsenten kesken sen valmistuttua sato-kauden aikana. (Kuuluvainen 2013.) Toimintaa harjoitetaan eri muodoissa, mutta tärkeänä yhteisenä tekijänä ovat tietoisuus ruoan alkuperästä, väliekäsien jääminen pois ketjusta, sekä kohtuullisen korvauksen maksamisesta viljelijälle.

Vuonna 2012 Schäfer jatkoi Demeter-lehdessä Heinolan tilan yhteisöidean kehittelyä. Artikkelissa hän haastoi nuoria yrittäjiä ottamaan yhteyttä ja tulemaan Heinolan tilalle viljelemään maata ja hoitamaan karjaa. Schäfer esitti artikkelissa muutamia laskelmia, joita Heinolan tilalla voitaisiin tuottaa. Viidellä lypsylehmällä olisi mahdollista tuottaa juustoa ja rehuntuotantoalasta jäljelle jäävällä alalla voisi viljellä viljaa ja leipoa siitä leipää. Tilalla voisi olla tilamyymälä ja pieni lounaspaikka. Hänen laskelmiensa mukaan tilan liikevaihtopotentiaali olisi 183 000–355 500 euroa vuodessa ilman maataloustukia. (Schäfer 2012b, 3, 5–6.)

Artikkelissa esitettiin Heinolan tilan tämän hetkisen rakennuskannan sijoittuminen, sekä tilan kehittämissuunnitelma. Kehittämissuunnitelmassa kuvattiin uusien rakennusten, kuten navetan, kasvihuoneen, tilamyymälän, senioriasuntojen ja tukiasuntojen paikat. Myös liittymä ja pihan ajojärjestelyt muuttuvat uusien rakennusten myötä suunnitelmassa. Kuvasta 4 ilmenee tilan tämän hetkinen rakennuskanta sekä kehittämissuunnitelman mukaiset uudet rakennukset ja pihan järjestely. (Schäfer 2012b, 5–6.)

Kuva 4. Heinolan tilan nykyiset ja uudet rakennukset. (Kivinen 2012.)

Heinolan tilan kehittämissuunnitelma on laadittu vuonna 2012 Arkkitehti-toimisto Tapani Kivisen toimesta. Suunnitelma on tehty asemakaavatyypistä. Suunnitelmassa on huomioitu toiminnalliset tarpeet sekä niiden yhteys tilan kokonaisuuteen, mukaan lukien sosiaalinen yhteisöllisyys ja maaseutumaisema. Tilan kehittämissuunnitelmaa on tarkoitus toteuttaa vuosikymmenten aikana, kohta kerrallaan. Tarkoituksena on säilyttää vanha rakennuskanta ja sopeuttaa uudet rakennukset vanhoja mukailleen. Lopputuloksesta halutaan muodostaa ehyt kokonaisuus, joka mukailee vanhaa maaseudun rakennustapaa. Kuvasta 5 ilmenee tarkemmin rakennusten sekä tilan ympäristön käyttötarkoitukset. (Kivinen 2012.)

Kuva 5. Heinolan tilan kehittämissuunnitelma. (Kivinen 2012.)

Tiivistettynä Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan liikeideana on tarjota jäsenilleen toimeentulo ja hyvinvointia maataloutta harjoittaen monipuolisessa yhteisössä kestävä kehityksen periaatteita toteuttaen sekä tarjota asumis-, hoiva- ja muita palveluja maatilayhteisössä vanhuksille ja muille ryhmille. Heinolan maatilayhteisön osuuskunnassa on mukana eri alojen ammattilaisia; biodynaamiseen viljelyyn perehtyneitä viljelijöitä (eläkkeellä), luomu- ja biodynaamiseen viljelyyn suuntautuneita puutarhureita, luontaishoitaja, maaseudun tutkija, hoiva-alan ammattilaisia sekä perinnerakentaja. Osaaminen on vankkaa ja innostusta löytyy. Yhteisöstä puuttuu vielä tärkein lenkki eli jatkava viljelijä, joka ottaisi karjanhoidon ja maanviljelyn hoitaakseen. Osuuskunnan jäsenten lisäksi Sahari mainitsee, että yhteisöä ovat olleet auttamassa muun muassa yritysneuvoja, lakimies sekä maataloussihteeri/agrologi (Sahari, sähköpostiviesti 15.4.2013a).

3.10.3 Liiketoimintasuunnitelma

Liiketoimintasuunnitelma on kattava selvitys yrityksen toiminnasta. Osuuskunnan liiketoimintasuunnitelma on hyvä esitellä koko jäsenistölle, koska se on usein ratkaisevassa asemassa, kun jäsenet päättävät mukaantu-

lostaan osuuskuntaan. Internetistä löytyy valmiita pohjia liiketoimintasuunnitelman laatimiseen. Liiketoimintasuunnitelma sisältää perustiedot yrityshankkeesta ja perustajista, kuvauksen yrityshankkeesta, perustelut yrityksen perustamiselle ja suunnitellulle liikeidealle, tulevan liiketoiminnan määrittelyn, pääoman tarpeen, rahoituksen ja vakuudet, kannattavan toiminnan edellytykset (laskelmat), SWOT-analyysin hankkeesta sekä yhteenvedon ja johtopäätökset. Eli liiketoimintasuunnitelmassa tarkennetaan vielä toiminta-ajatusta ja liikeidea sekä syvennetään suunnitelmia laskelmien ja pohdinnan avulla. (Pellervo-Seura ry 2010, 15.)

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan liiketoimintasuunnitelma on laadittu maaseutuyritykselle tarkoitetulle pohjalle. Toiminnan kehittämisen tavoitteena on toimiva ja tuottava yhteisöllinen maatila. Toiminnan taloudellisena tavoitteena on luoda vakaa toimeentulo maatilayhteisölle ja sen jäsenille. Ideologisenä tavoitteena on luoda elävästä maaseudusta kestävä kehityksen puitteilla onnellisuustalous jäsenille. Alla olevassa Taulukossa 2 esitetään Heinolan maatilayhteisön osuuskunnasta laadittu SWOT-analyysi.

Taulukko 2. Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan SWOT-analyysi. (Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan liiketoimintasuunnitelma 2013.)

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • biodynaaminen viljely • yhteisöllisyys • monipuolisuus • jäsenten monipuolinen osaaminen • sijainti, liikenneyhteydet • tuotantorakennusten kehitys-/korjausmahdollisuudet 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • sijoittajien ja rahoituksen saaminen • uuden ammattitaitoisen viljelijän löytäminen • tuotantokoneiden ikä • suuret investointitarpeet • tukipolitiikka
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> • sosiaalisten työpaikkojen luominen • maaseudun elävöittäminen • maaseutuasuminen • monipuolinen sosiaalinen rakenne • työ- ja toimeentulomahdollisuuksien luominen, erilaiset yritysmallit • yhteistyö koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kanssa • pioneerityö • uusien ja uusiutuvien energiamuotojen kehittäminen 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> • ihmisten sitoutuminen toimintaan • rahoituksen saaminen • pioneerityö • tukipolitiikka • ennakkoluulot • byrokratia (muun muassa rakennusmääräykset)

3.10.4 Osuuskunnan toiminimen valitseminen

Osuuskunnan tulee valita itselleen toiminimi. Nimen pitää yksilöidä osuuskunta ja erottaa se jo olemassa olevista toiminimistä. Osuuskunnan toiminimessä täytyy olla sana ”osuuskunta”, yhdysosa ”osuus” tai lyhenne ”osk”. Mikäli osuuskunta on ruotsinkielinen, tulee vastaavat sanat esiintyä ruotsiksi. Toiminimi tulee rekisteröidä joko suomen- tai ruotsinkielisenä kaupparekisteriin. (Pellervo-Seura ry 2010, 43.)

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan nimessä haluttiin tuoda esille tilan nimi, maatilayhteisö ja pakollisena vaateena osuuskunta. Heinolan laitetiin ensimmäiseksi, että osuuskunta olisi aakkosten alkupäässä erilaisissa listauksissa ja voisi siten löytyä helpommin tietoa etsiville. Nimi on kuvaava, kyseessä on maatilayhteisö, jota harjoitetaan osuuskunta muotoisena Heinolan tilalla.

3.10.5 Perustamiskirja

Kuten aiemmin on mainittu, osuuskunnalla tulee olla vähintään kolme perustajaa ja heidän tulee liittyä osuuskunnan jäseniksi. (OKL 2:1 §.) Osuuskuntalaki (OKL 2:2 §) määrittelee perustamiskirjan sisällön. Perustamiskirjassa tulee olla osuuskunnan säännöt, perustajan nimi, osoite, asuinpaikka ja henkilötunnus tai oikeushenkilön kotipaikka, rekisterinumero ja rekisteri mihin oikeushenkilö on merkitty, perustajille annettavat osuudet, osuuskunnan perustamiskulut tai kulujen enimmäismäärä sekä hallituksen tai hallintoneuvoston ja tilintarkistajien nimet. Perustamiskirja tulee päivittää ja allekirjoittaa.

Kaupparekisterin Internet-sivuilla on mahdollista ladata osuuskunnan perustamispaketti, mikä sisältää tarvittavat asiakirjat kuten perustamiskirjan. Mikäli osuuskunnan sääntöihin tulee poikkeavia sääntöjä, perustamispakettia ei voida hyödyntää. Silloin osuuskunta käyttää perustamiseen Y1 lomaketta ja liitelomaketta 2. Ilmoitukseen tulee liittää osuuskunnan hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan vakuutus osuuskuntalain noudattamisesta osuuskunnan perustamisessa. Perustamisilmoituksen hinta vuonna 2013 on 380 euroa. Ilmoitus rekisteriin tulee tehdä kuuden kuukauden kuluessa perustamiskirjan allekirjoittamisesta. (Patentti- ja rekisterihallitus 2013a; OKL 2:3 §.)

Hallituksen järjestäytymiskokous pidetään perustamiskirjan allekirjoittamisen jälkeen. Kokouksessa valitaan hallituksen puheenjohtaja ja toimitusjohtaja jos se on tarpeen. Kokouksen pöytäkirja tulee liittää perustamiskirjan mukaan. (Pellervo-Seura ry 2010, 46.)

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamiskirja on laadittu PRH:n perustamispakettia hyväksikäyttäen. Tämä oli mahdollista, koska sääntöihin ei tullut suurempia muutoksia. Osuuskuntaa on perustamassa seitsemän jäsentä. Perustamiskirjan tarkastuksessa, lähinnä sääntöjen osalta, on käytetty asiantuntijan apua. (Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamiskirja.)

3.10.6 Säännöt

Osuuskuntalaki (OKL 2:5, 6 §) määrittelee sääntöjen vähimmäisisällön. Säännöissä tulee mainita seuraavat asiat: osuuskunnan toiminimi, kotipaikka, toimiala, osuusmaksu eli osuuden nimellisarvo, osuusmaksun suorittamisaika ja -tapa sekä tilikausi. Sääntöihin voidaan lisäksi kirjata erilaisia tarkennuksia ja ohjeita.

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan säännöt noudattelevat pitkälti osuuskunnan perussääntöjä, jotka löytyvät PRH:n perustamispaketista valmiina. (Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan säännöt.) Osuuskunnan perustamispakettiin sisältyviin sääntöihin täydennetään osuuskunnan toiminimi, kotipaikka, toimiala, osuusmaksun määrä sekä tilikausi (Patentti- ja rekisterihallitus 2012).

3.10.7 Ilmoitus rekistereihin

Osuuskunnan on mahdollista ilmoittautua perustamisilmoituksella myös muihin tarvittaviin rekistereihin kuin kaupparekisteriin. Osuuskunnan tulee ilmoittautua verohallinnon rekistereihin; kuten arvonlisävelvollisten rekisteriin, ennakkoperintärekisteriin ja työnantajarekisteriin, tarpeen mukaisesti. Jos osuuskunta maksaa palkkaa säännöllisesti kahdelle työntekijälle yhtäjaksoisesti vuoden ajan, tulee osuuskunnan ilmoittautua työnantajarekisteriin. Mikäli osuuskunta harjoittaa elinkeinotoimintaa, tulee sen ilmoittautua ennakkoperintärekisteriin. Jos liikevaihto on yli 8 500 euroa tilikauden aikana, tulee osuuskunnan ilmoittautua arvonlisäverovelvolliseksi. (Pellervo-Seura ry 2010, 47; Verohallinto 2013a.) Heinolan maatilayhteisön osuuskunta rekisteröityy kaupparekisterin lisäksi ennakkoperintärekisteriin sekä arvonlisäverovelvollisten rekisteriin edellä mainittujen seikkojen takia. (Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamiskirja.)

3.11 Osuuskuntien edut ja haasteet

Osuuskunnilla, kuten muillakin yrityksillä on omat haasteensa - miten toiminnasta saadaan kannattavaa, mistä löytää rahoitusta ja miten tulla toimeen yhteisön kesken. Pellervo-Seura (2010, 13) on listannut Osuuskunnan perustajan oppaaseen osuuskuntien tavallisimmat edut ja haasteet Taulukon 3 mukaisesti.

Taulukko 3. Osuuskuntien edut ja haasteet

Edut	Haasteet
<ul style="list-style-type: none"> • alhainen kynnys yrittäjäksi ryhtymiseen • pääomatarpeen vähäisyys • taloudellisen vastuun rajallisuus • työttömyysturvan säilyminen • omaehtoinen työllistyminen • ammattitaidon säilyttäminen • yhdessä yrittäminen, sosiaalisen verkon tuki • verkostoitumisen ja yhteistoinnin edut • harmaan talouden kitkeminen • työn tilaajalle mielekäs, vain yksi lasku.	<ul style="list-style-type: none"> • erilainen sitoutuminen jäsenten kesken • puute pääomasta • tottumattomuus yrittäjyyteen • liikeidean kantamattomuus • osaamattomuus taloushallinnon asioissa • markkinoinnin heikkous • toiminnan hajanaisuus • ongelmat päätöksenteossa.

Työttömyysturvan piirissä olevan henkilön on mahdollista säilyttää oikeutensa etuuteen, mikäli osuuskunnassa on vähintään seitsemän jäsentä. Silloin katsotaan, että osuuskunnan jäsen ei ole yrittäjän asemassa, kun omistusosuus on alle 15 prosenttia. (Pellervo-Seura ry 2010, 53.)

Yllä mainitut edut ja haasteet ovat tunnistettavissa Heinolan maatilayhteisön osuuskunnassa. Osuuskunnassa on seitsemän perustajajäsentä, joten jäsenyys ei rajoita mahdollisten etuuskien saamista. Joukossa on eri alojen ammattilaisia ja yhteisöä kehittämään sitoutuneita visionaareja. Jäsenet haluavat pitää yllä ammattitaitoaan sitä harjoittamalla, uutta oppimalla sekä myös jakamalla tietoa muiden kanssa. Osa jäsenistä on useamman alan ammattilaisia, jotka voivat hyödyttää yhteisöä monipuolisella osaamisellaan. Jäsenet ovat tahoillaan verkostoituneita ja ovat kiinnostuneita muista yhteisöistä sekä niiden toimintavoista.

Ihmisten erilaiset taustat ovat rikkaus, mutta ne tuovat myös haasteita tullessaan. Jäsenillä on erilaisia yrittäjyyskokemuksia ja taloushallinnon sekä liiketoiminnan tuntemus vaihtelee. Erilaisuus tuo haasteita päätöksentekoon ja ulkopuolista apua tarvitaan asiantuntijuutta vaativan päätöksenteon pohjalle. Vaikka liikeidea on hioutunut vuosien varrella, liiketoimintasuunnitelman kiteyttäminen sekä selkeän vision löytyminen osuuskunnan toimintoihin on haastavaa.

Jäsenten tuttuus toisilleen luo kuvan, ettei esimerkiksi pelisääntöjä tarvitse laatia, koska asiat järjestyvät tutussa porukassa. Pelisäännöt on kuitenkin hyvä olla olemassa ja niiden noudattamista ja päivittämistä tulisi vaalia.

Osuuskunta laati viestinnän pelisäännöt, kun huomattiin, että informaatio ei aina kulkenut toivotunlaisesti. Heti alussa laaditut pelisäännöt saattavat ennaltaehkäistä konflikteja sekä tuovat esiin jäsenten tärkeinä pitämiä asioita ja arvoja.

Osuuskunnan haasteena voidaan nähdä myös ulkopuolisten mielipide osuustoiminnasta. Laukkanen (2000, 101, 106–107) kyseenalaistaa joidenkin vähättelevän mielipiteen, että osuuskunta toimii kuin yritys, hänen mielestään osuuskunta on enemmän kuin yritys. Osuuskunnan sidosryhmät ovat moninaisemmat kuin niin sanotun tavallisen yrityksen. Osuuskunnan, niin kuin muidenkin yritysten normaalien sidosryhmien (asiakkaat, rahoittajat, valtio, tavarantoimittajat jne.) lisäksi osuuskunnan tulee huolehtia sen tärkeimmästä sidosryhmästä eli jäsenistä ja heidän hyvinvoinnista. Yhteisöyrityksessä yrittäjä toimii myös palkansaajana - yhteisöyrittämisessä yhdistyy sisäinen ja ulkoinen yrittäjäyys.

Heinolan maatilayhteisö on jo idean alkumetreillä kohdannut haasteita ja osa niistä on tunnistettu ja listattu ylös. Schäfer (2009, 6.) nosti esiin tutun asian - idea otetaan usein hyvin vastaan, mutta toteuttaminen onkin ongelmallisempaa. Heinolan tilalla oli herännyt Taulukon 4 mukaisia kysymyksiä, joista osa edelleen odottaa vastauksia. Taulukossa esitetään kysymykset ja niihin tähän mennessä saadut vastaukset tai vastausehdotukset, sisältäen poimintoja kirjallisuudesta:

Taulukko 4. Heinolan tilalla esiin tulleet kysymykset. (Schäfer 2009, 6.)

Mikä yritysmuoto varmistaisi kestävä talouden maatilalla ja asumisprojektin yhteydessä; osakeyhtiö, yhdistys, osuuskunta, säätiö vai yhdistelmä edellä mainituista?	Yritysmuodoksi on valittu osuuskunnan yhteisöllisyyden ja joustavan rakenteen vuoksi.
Minkälainen rooli viljelijällä olisi; maanomistaja, itsenäinen yrittäjä, maanvuokraaja vai työntekijä?	Terhikki Saharin mielestä roolista tulisi sopia yhteistyössä tulevan viljelijän kanssa (Sahari sähköpostiviesti 15.4.2013b). Winfried Schäferin mielestä yrittäjä tai työntekijä, jos yrittäjää ei löydetä (Schäfer sähköpostiviesti 14.4.2013). Suvi Lehtosen mielestä viljelijän rooli voi olla joko yrittäjä tai osuuskunnan työntekijä. Yrittäjänä viljelijä olisi maatilayhteisön osuuskunnan jäsen. (Lehtonen sähköpostiviesti 16.4.2013.)
Miten ratkaistaan kaavoitusrajoitukset ja viranomaisten asettamat määräykset?	Osittain kaavoitusrajoitukset ratkeavat sillä, että rakennettavien rakennusten tulee liittyä kiinteästi maatalon elinkeinon harjoittamiseen, kertoo Schäfer. (Schäfer 2011, Maaseudun Tulevaisuus 18.11.2011) Myös viranomaisten joustavuus vaikuttaa tilanteiden ratkaisuihin, pohtii Schäfer (Schäfer sähköpostiviesti 14.4.2013).

	<p>Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän linjauksessa maaseutualueiden kaavoitus- ja rakennuslupakäytäntöjä tulisi selkeyttää ja ohjata keveämmin kuin taajamarakentamista, muun muassa kuntakohtaisten rakennusjärjestysten, paikallisen rakennusvalvonnan sekä kyläyleiskaavojen avulla. Maaseudulla pärjättäisiin useimmiten ilman kaavaa, normaalin rakennuslupakäytännön voimin. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2012, 2.) Huuhkan (2012, 12) mukaan maaseudun rakennuslupakäytäntöjä tulisi selkeyttää ja keskittää yhden toimijan alle, niin ettei hakijan tarvitse tietää asioiko suunnittelutarveratkaisuasioiden osalta maankäytön suunnittelun kanssa vai rakennuslupa-asioissa rakennusvalvonnan kanssa.</p>
<p>Minkälainen asumismuoto taipuisi kustannusten, estetiikan, toiminnallisuuden ja ylläpidon kannalta parhaiten ikäihmisille heidän elämänsä päähenkilönsä ilman muutostöitä?</p>	<p>Tällä hetkellä ensimmäiseksi senioritaloksi on suunniteltu puolitoista kerroksinen esteetön omakotitalo. (Schäfer 2012a.) Tuleeko tästä talosta mahdollinen monistettava malli, käy selville viimeistään kun asukas asettuu taloksi. Schäfer esittää mummonmökin olevan usealle mieluisa asumismuoto, etenkin yksinäisille ja lapsettomille (Schäfer sähköpostiviesti 14.4.2013).</p>
<p>Miten maatilan ja asumisen energia- ja jätehuolto sekä ravinteiden kierto ratkaistaan?</p>	<p>Kaavailuissa on hakelämpökeskuksen rakentaminen, josta lämpö olisi tarkoitus jakaa kaikkiin lämmitettäviin maatilayhteisöihin. Jätehuolto pyritään pitkälti hoitamaan paikallisen suljetun kierron periaatteella. Lanta hyödynnetään lannoitteena kasvintuotannossa. Kaikki kompostoitava jäte kompostoidaan ja käytetään hyödyksi tilalla. Hyödyntämättömät jätteet hoidetaan kunnalliseen jätekeräykseen. Jätevedet menevät paikallisen vesiosuuskunnan verkostoon. (Kivinen 2012.) Yhteiskunnan tulisi tukea paikallisia energia- ja vesihuolto ratkaisuja poistamalla esteitä näiden toteutukseen (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä 2012, 4). Schäfer esittää kysymystä tutkimuksen kohteeksi (Schäfer sähköpostiviesti 14.4.2013).</p>
<p>Minkä hintaiseksi vanhusten hoito tulee verrattuna kunnalliseen tarjontaan ja miten voidaan arvioida parempi elämänlaatu maatilalla?</p>	<p>Lieksassa on ryhmäasumisen todettu olevan edullisempaa kuin laitoshoidon. Kunnan laskelmien mukaan ryhmäasunto maksaa kunnalle 20 euroa (neljä asukasta ryhmäasunnossa), laitoshoidon 130 euroa ja tehostettu palveluasuminen 80 euroa vuorokaudessa henkilöä kohden. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä</p>

	<p>Hyvinvointipalvelut ja Lieksan kaupunki 2012.) Schäfer esittää kysymystä tutkimuksen kohteeksi (Schäfer sähköpostiviesti 14.4.2013).</p>
<p>Mistä löydetään viljelijä, asukkaita ja sijoittajia?</p>	<p>Heinolan maatilayhteisö on ollut esillä mediassa; lehdissä ja Internetissä, mutta vielä ei viljelijää ole saavutettu. Uusia keinoja viljelijän, asukkaiden ja sijoittajien löytymiseksi yritetään löytää. Yhteisöllä on kokous varainkeruun tiimoilta kevään aikana. Schäferin mielestä olisi tärkeää osoittaa yhteisön oleva toimiva ja luotettava toimija. Lisäksi hän mainitsee, että asukkaita olisi helpompi saada, jos asuntoja olisi valmiina tarjolla. (Schäfer sähköpostiviesti 14.4.2013.) Ikääntyneet, kehitysvammaiset sekä mielenterveyskuntoutujat tulevat tarvitsemaan palveluasuntoja enenevässä määrin. Palveluasuntojen tarpeen lisääntyminen johtuu palvelurakenteen muutoksesta, jossa laitoshuollosta siirrytään avohuoltoon. (Ympäristöministeriö 2011, 14.) Maaseutuasumisen teemaryhmän tavoitteena on madaltaa maallemuuton kynnystä ja helpottaa maalla asumista. Heidän kehittämiskohteiden listalla on muun muassa vuokra- ja yhteisöasuminen, erilaiset rakentamistavat, ekologiset ja energiaa säästävät rakentamis- ja korjaustavat sekä asumisen tukimuodot. (Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä n.d.)</p>
<p>Miten yhteistyötä viranomaisten kanssa parannetaan ja saadaan täytettyä lain vaatimukset?</p>	<p>Avoimella kanssakäymisellä voi yrittää parantaa yhteistyötä. Eri sektoreiden yhteistyötä on tarkoitus lisätä ja helpottaa. Lainsäädäntöä tullaan todennäköisesti kehittämään, niin että yhteisötalouden toimijoiden on helpompi kehittää toimintojaan maaseudulla. Asian eteenpäin viemiseksi tulisi tehdä lobbaustyötä (Schäfer sähköpostiviesti 14.4.2013).</p>
<p>Miten Green Care -tutkimustulokset huomioidaan pitkäaikaisessa kehitysuunnitelmassa?</p>	<p>Heinolan maatilayhteisö mahdollisesti mukaan THL:n Työhön kuntouttava Green Care Etelä-Suomessa -hankkeeseen. Lisää hankkeesta taulukon jälkeen. Erilaisiin GC -tutkimuksiin tulisi tutustua ja etsiä mallikohteita, joiden tuloksia olisi mahdollista hyödyntää Heinolan maatilayhteisössä.</p>

	Schäferin mielestä varsinaisia GC -tutkimuksia ei ole saatavilla, on vain tutkimuksia, joissa kerätään olemassa olevia tietoja eli tehdään lähinnä tiedotustyötä (Schäfer sähköpostiviesti 14.4.2013).
Miten olemassa olevien projektien tiedot hyödynnetään muissa projekteissa?	Projektit tulisi aina dokumentoida mahdollisimman tarkasti ja niiden hyödyntämiseksi dokumentit tulisi olla saatavilla julkisesti. Avoimuus ja läpinäkyvyys helpottaisivat tiedon jakamista ja hyvien käytäntöjen leviämistä. Kysymys oli tarkoitettu enemmän pohdiskelevaksi. Kysymyksen takana oli lähinnä selvittää minkälainen maailmankuva, aate, asenne, uskonto tai muu vastaava tukisi yhteisötyötä ja mahdollistaisi tien egosysteemin tietoisuudesta ekosysteemin tietoisuuteen valottaa Schäfer. (Schäfer sähköpostiviesti 14.4.2013.) Liikkuminen egosysteemin tietoisuudesta ekosysteemin tietoisuuteen on Otto Scharmerin esittämä teoria, joka haastaa nykyisen yksilökeskeisen talousjärjestelmän muuttamista yhteisöllisyyden suuntaan. (Scharmer 2012.)

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, THL, yhteistyökumppaneineen kävi Heinolan tilalla kartoittamassa tilan mahdollisuuksia osallistua Työhön kuntouttava Green Care Etelä-Suomessa -hankkeeseen. Työhön kuntouttava Green Care Etelä-Suomessa -hanke on THL:n vetämä hanke, jossa on mukana Sininauhaliitto ry ja Mäntsälän kunta sekä Forssan kaupunki. Hankkeen tarkoituksena on kehittää toimintamalleja, jotka parantavat työ- ja toimintakykyä GC -menetelmiä käyttäen. (THL 2013.) Heinolan tila voisi toimia pilottikohteena, jossa hankkeen puitteissa voitaisiin tarjota työllistämisen- ja kuntoutuspalveluita vaikeasti työllistyville henkilöille. Tarkoituksena on kehittää toimintamalleja, jotka ovat hyödynnettävissä laajemmin, sekä kehittää pitkäaikaista toimintaa hankkeen pohjalta. (Hemmilä, tutustumistilaisuus 17.4.2013.)

3.12 Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan tilannekatsaus

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan virallinen perustaminen on vielä kesken, mutta yhteisö toimii jo monella taholla. Alla kuvataan lyhyesti eri toimintoja, joita yhteisössä tapahtuu sekä osuuskunnan perustamisen tilannetta.

3.12.1 Osuuskunnan perustaminen

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan virallinen perustaminen on vielä kesken, vaikka perustamiskokous on pidetty jo vuoden 2012 lopussa. Osuuskunnan toiminnan hahmottaminen ja liiketoiminnan suunnitteleminen

nen on osoittautunut odotettua suuremmaksi urakaksi. Myös asiantuntija-avun saaminen on ollut hidasta. Yhteisö haluaa, että asiakirjat laaditaan tarkoituksen- ja lainmukaisiksi, sen takia perustamiskirjan lähettämistä Patentti- ja rekisterihallitukseen ei ole kiirehditty.

3.12.2 Kasvihuoneen ja tilamyymälän rakentaminen

Heinolan tilan puutarhurit ovat saaneet Mäntsälän kunnalta myönteisen päätöksen suunnittelutarveratkaisusta ja seuraavana etappina on rakennusluvan hakeminen sekä sen jälkeen rakennustyön aloittaminen. Tarkoituksena on päästä keväällä 2014 uuteen kasvihuoneeseen. Tällä hetkellä puutarhureilla on kasvihuone vuokrattuna. Lisäksi he ovat ostaneet avomaalla käytettävän tunnelin, jossa voivat viljellä tomaatteja.

3.12.3 Ruokaosuuskunta

Muijaniityn ruokaosuuskunta on virallisesti perustettu ja aloittaa toimintansa keväällä 2013. Ruokaosuuskunnalla on yli viisikymmentä taloutta jäseninä. Viljeltävät kasvit sekä talkoisiin osallistuminen on päätetty osuuskunnan kokouksessa yhteistuumin. Jäseniä toivotaan lisää mukaan, tavoitteena olisi saada mukaan noin sata taloutta. Puutarhurit viljelevät ruokaosuuskunnalle hehtaarin alalla juureksia, vihanneksia sekä yrttejä.

3.12.4 Väliaikainen yhteisötalon rakentaminen ja vanhan päärakennuksen siirtäminen

Maatilayhteisössä on perustettu perinnerakentamisen talkootyöryhmä, jonka tavoitteena on vanhan päärakennuksen siirtäminen ja sen saattaminen uuteen tarkoitukseensa yhteisötalona. Lisäksi työryhmä on rakentamassa väliaikaista yhteisötaloa siirrettävästä vanhasta hirsikehikosta. Hirsikehikkoon on tarkoitus rakentaa yhteisötila sekä sauna ja pesutiloja yhteisön toimijoille sekä laajemmalti myös kyläläisten käyttöön. Vanhan päärakennuksen on tarkoitus toimia yhteisön ja myös ympäröivän kylän yhteisenä tilana, kylätalona, kunhan se saadaan siirrettyä ja kunnostettua. Kun vanha päärakennus on saatu yhteisön käyttöön, jatkaa väliaikainen yhteisötalo edelleen yhteisön pesutilana. Väliaikaisen yhteisötalon siirtoon ja rakentamiseen on mahdollisesti saatavissa investointitukea Silmu ry:ltä 50 prosenttia kustannuksista, koska kyseessä on laajempaa yhteisöä hyödyttävä hanke.

3.12.5 Rahoitus ja varainkeruu

Rahoituksen saaminen ja osuuskunnan alkuun pääseminen ovat haasteellisia. Erilaisia hankerahoja voisi olla saatavissa, mutta se vaatii asiaan perehtymistä sekä sopivan hankkeen löytymistä. Erilaisia mahdollisuuksia rahoituksen saamiseksi tulisi kartoittaa muun muassa ProAgrian yritysneuvojan kanssa. Yhteisö on pitämässä kokousta varainkeruun tiimoilta kevään aikana.

3.12.6 Viestintäpelisäännöt

Yhteisö on laatinut viestintäpelisäännöt huomattuaan tiedon välittämisen haasteellisuuden. Pelisäännöt sisältävät myös kokouskäytäntöjen muuttamisen virallisempaan suuntaan. Jatkossa yhteisön dokumentteja käsitellään ja säilötään keskitetysti asiakirjojen hallintaan tarkoitettuna työkalun avulla. Tämä mahdollistaa paremman tiedonkulun, sekä palaamisen erilaisiin dokumentteihin paikasta riippumatta.

3.12.7 Yhteisön jäsenten tavoitteiden sekä yhteisön tavoitteiden asettaminen

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan kokonaisuuden ja osien hahmottaminen on vaativa tehtävä. Yhteisön hallinnollinen puoli on jakaantunut muutaman organisaation kesken ja organisaatioiden roolit eivät ole täysin selvillä. Lisäksi yhteisön yksittäisten toimijoiden roolit ovat osittain epäselviä. Yhteisö on kokoontumassa asian tiimoilta kevään aikana ja tarkoituksena on selkiyttää kokonaiskuvaa sekä hahmottaa osuuskunnan konkreettisia toimia ja yksilöiden osuutta näissä toimissa.

3.12.8 Ensimmäisen senioritalon rakentaminen

Ensimmäinen senioritalo on saanut suunnittelutarveratkaisupäätöksen Mäntsälän kunnalta. Talolle on tarkoitus hakea rakennuslupa ja aloittaa rakentaminen heti, kun talon rakennuttaja saa sopivan tarjouksen talon toteuttamisesta. Talosta on olemassa arkkitehdin tekemät piirustukset, joiden pohjalta rakennuttaja on pyytänyt tarjouksia. Vaikeutena on ollut saada tarjouksia, joissa olisi huomioitu ekologinen rakentaminen.

4 POHDINTA

Yhteisöllisyys, yhteisötalous, erilaiset asumispalvelut ja -muodot sekä ikääntyvä Suomi ovat olleet mediassa esillä viime aikoina, eikä suotta. Suurin osa ihmisistä kaipaa jonkinlaista yhteisöä ympärilleen. Yhteisöllisyys on saanut uusia muotoja sosiaalisen median myötä. Usein yhteisöjä muodostetaan nykyään myös työpaikoilla ja harrastuksissa. Asuinpaikan yhteisöllisyys ei ole itsestäänselvyys edes maaseudulla, vaikkakin yhteisöllisyys on alkanut uudelleen nostaa päätään. Kyläyhdistyksiä on elvytetty ja perustettu uusia. Myös kaupungeissa yhteisöllisyyttä synnytetään kaupunginosissa ja taloyhtiöissä. Ympäröivä yhteisö on tärkeä tukiverkko ja naapuriapu sekä talkoot hienoja perinteitä, mitä tulisi vaalia.

Yritystoiminnan perustaminen, oli kyseessä toiminimi, osakeyhtiö tai osuuskunta, on iso urakka ja vaatii paljon perehtyneisyyttä. Lisäksi yhteisöllisen yrityksen perustaminen vaatii jäseniltä yhteisen kiinnostuksen kohteen lisäksi halua toimia yhdessä kaikkien hyväksi. Yhdessä yrittäminen on antoisaa, mutta haastavaa. Yhteisen näkemyksen löytäminen ja yhteisten pelisääntöjen luominen on tärkeää yhteisöä perustettaessa. Jäsenten arvomaailmojen tulisi kohdata, jotta yhteisöstä tulisi toimiva. Toiminnan avoimuus ja selkeät käytännöt auttavat onnistumaan.

Uudenlaista ajattelua ja ennakkoluulottomuutta tarvitaan maaseudun toimijoissa, alkutuottajista neuvojiin, jotta suomalainen maaseutu pysyy elävänä ja tuottavana. Erilaiset yhteisöt ja yhteisöllinen yrittäjätoiminta ovat omiaan kehittämään uusia tapoja pitää maaseutu elinvoimaisena ja kiinnostavana. Yhteisötalouden on huomattu olevan mainio tapa kehittää maaseudun liiketoimintaa. Eri tahot, kuten viranomaiset, ovat tehneet päätöksiä ja laatineet strategioita maaseudun kehittämiseksi, mutta pelkät sanat paperilla eivät vie asioita eteenpäin. Toivotaan, että toimijoilta löytyy tahotilaa viedä asioita konkretian tasolle.

Hyvinvoinnista on nousemassa maaseudun vetovoimatekijä ja yritystoiminnan kehittämisen ydin. Ihmisten kiireellinen elämänrytmi sekä globalisaation paineet ajavat ihmisiä haluamaan rauhaa ja turvallisuutta ympärilleen. Maaseudulla on tilaa ja rauhaa sitä haluaville, sieltä on lisäksi löydettävissä elinkeinomahdollisuuksia muun muassa hyvinvoinnin ja uusiutuviin luonnonvarojen hyödyntämisen kautta.

Hyvinvointi, laajasti käsittäen; asumisesta ruokaan – tarjoaa elinkeinomahdollisuuksia tulevaisuudessa maaseudulle. Maaseutu on uusiutuviin luonnonvarojen lähde. Luonnonvarojen jalostaminen ruoaksi ja uusiutuvaksi energiaksi muodostavat hyvät lähtökohdat elinkeinon harjoittamiseen. Näiden lisäksi luontoa ja maaseudun ympäristöä on mahdollista käyttää hyvinvoinnin lähteenä. Ikääntyvä väestö kaipaa kipeästi lisää palveluita ja niiden saatavuus on varmistettava. Hoiva- ja hoitoala on mahdollisuus maaseudun yrittäjille ja asukkaille. Green Care -toiminnan myötä on mahdollista saada maaseudulle uusia toimijoita sekä liiketoimintamuotoja. Myös erilaiset asumispalvelut voivat tarjota elinkeinomahdollisuuksia maaseudulle. Maaseudulla on paljon olemassa olevaa rakennuskantaa, jota olisi mahdollista hyödyntää esimerkiksi yhteisöasumisessa.

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan tarkoituksena on kehittää Heinolan tilasta toimiva ja yhteisöllinen biodynaamisen viljelyn mallitila. Maatalouden lisäksi tilalla on tarkoitus tarjota asumispalveluita, hoiva- ja hoitopalveluita, talonmies- ja kuljetuspalveluita sekä muita yhteisöllisyyttä tukevia palveluita. Tilan olemassaolo ja viljeltynä pysyminen halutaan turvata yhteisön avulla. Kehittämistyön haasteena nähdään usean organisaation tavoitteiden yhteensovittaminen sekä lisäksi yhteisön jäsenten tavoitteiden asettaminen yhteisön tavoitteisiin. Oman haasteensa tuo viljelijän löytämisen vaikeus. Rahoitus ja byrokratian kanssa painiminen ovat isoja tekijöitä yhteisön kehittymisen kannalta. Yhteistyökumppaneiden ja rahoittajien löytämiseksi tulisi aloittaa etsintätyö. Ensimmäiseksi tulisi kuitenkin saada osuuskunta perustettua, jotta yhteisöllä olisi virallinen asema.

Heinolan maatilayhteisön osuuskunta on yksi pioneeritoimija muiden vastaavien yhteisöjen joukossa. Edelläkävijöiden on tehtävä enemmän työtä saavuttaakseen tavoitteensa, kun valmiita malleja ei ole olemassa. Jonkun on aina oltava ensimmäinen ja näytettävä tietä. Eteen tulevat haasteet tulee kohdata ja selvittää yksi kerrallaan. Ideoista kehittyneet hyvät mallit tulisi dokumentoida, jotta ne olisivat kopioitavissa ja hyödynnettävissä, ettei kaikkien tarvitsisi aloittaa nollasta.

Kirjallisuuskatsauksen pohjalta voidaan todeta, että vaikka tietoa yhteisö-
taloudesta sekä maaseudun kehittämisestä on saatavilla, tutkimustietoa se-
kä malleja tarvitaan. Opetukseen, tutkimukseen ja neuvontaan tulisi panos-
taa, jotta yhteisötalouden mahdollisuudet saataisiin täysimittaisesti hyö-
dynnettyä maaseudun kehittämisessä.

Strategioita ja periaatepäätöksiä on laadittu asian tiimoilta valtiovallan ta-
holta, mutta todelliset toimet vielä odottavat ainakin osittain täytäntöönpa-
noa. Lainsäädännölliset helpotukset sekä byrokratian vähentäminen toisi-
vat todellisia apuja maaseudun toimijoille. Liian usein mielenkiintoiset
uudet hankkeet kaatuvat byrokratian rattaisiin. Myös viranomaisten tul-
kinnat saattavat aiheuttaa turhaa työtä ja hankaloittaa projektien läpivien-
tiä. Voisivatko viranomaiset hyödyntää pioneeritapauksissa eteen tulleita
ratkaisumalleja, jotta asioita ei tarvitsisi aina ratkaista uudelleen alusta al-
kaen.

Rahoituksen saaminen on usein myös esteenä erilaisissa kehittämistoimis-
sa. Erilaisia hankerahoja ja investointitukia on saatavilla, mutta usein nii-
den hakeminen muodostuu liian suureksi esteeksi tai tukien myöntämiskri-
teerit ovat mahdottomia. Uudenlainen kokeileva kulttuuri on ilmeisesti ja
toivottavasti tulossa yritysrintamalle. Ideoiden kokeilemisen mahdollisuus
madaltaisi kynnystä lähteä yrittämään. Usein yrityksen perustaminen näh-
dään liian suurena haasteena ja epäonnistumista pelätään. Yhteisötalous on
yksi keino madaltaa yritystoiminnan aloittamista – yhteisössä on voimaa.

LÄHTEET

Ecovillages project. n.d.a. About Ecovillages. Viitattu 11.3.2013.
<http://www.balticecovillages.eu/about-ecovillages>

Ecovillages project. n.d.b. Publications and other info. Project's proposal for Regulation on support for rural development 2014–2020. Viitattu 12.3.2013.
<http://www.balticecovillages.eu/publications-and-other-info>

Euroopan parlamentti. 19.2.2009. Euroopan parlamentin päätöslauselma 19. helmikuuta 2009 osuus- ja yhteisötaloudesta. P6_TA(2009)0062. Sivut päivitetty 22.12.2009. Viitattu 31.3.2013.
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2009-0062+0+DOC+XML+V0//FI>

Gaija. n.d. Tervetuloa Gaijan Luomukylään! Viitattu 9.3.2013.
<http://www.gaija.org/>

GEN. n.d.a. Ecovillages and North-South Reconciliation. Viitattu 10.3.2013.
<http://gen-europe.org/ecovillages/north-south/index.htm>

GEN. n.d.b. Hariharalaya. Viitattu 10.3.2013.
<http://ecovillage.org/gen-db/detail.php?i=7796>

GEN. n.d.c. Kommune Niederkaufungen. Viitattu 10.3.2013.
<http://ecovillage.org/gen-db/detail.php?i=390>

GEN. n.d.d. Reserva Integral y Ecoaldea Sasaki. Viitattu 11.3.2013.
<http://ecovillage.org/gen-db/detail.php?i=907>

GEN. n.d.e. Summary. Viitattu 9.3.2013.
<http://gen-europe.org/about-us/index.htm>

GEN. n.d.f. What is an Ecovillage? Viitattu 9.3.2013.
<http://gen-europe.org/ecovillages/about-ecovillages/index.htm>

Green Care Finland. n.d.a. Green Care. Viitattu 29.3.2013.
<http://www.gcf finland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko>

Green Care Finland. n.d.b. Menetelmät. Viitattu 29.3.2013.
<http://www.gcf finland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko;jsessionid=E1EB25E54756716634CC6E6E1E198E63?name=Menetelmat&parentName=MitaOnGreenCarePaavalikko&parentSubName=MitaOnGreenCarePaavalikko>

Green Care Finland. n.d.c. Toimialat. Viitattu 29.3.2013.
<http://www.gcf finland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko?name=toimialat&parentName=MitaOnGreenCarePaavalikko&parentSubName=MitaOnGreenCarePaavalikko>

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan liiketoimintasuunnitelma 2013.

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamiskirja.

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan perustamiskokous 15.11.2012.

Heinolan maatilayhteisön osuuskunnan säännöt.

Heinolan tila. n.d.a. Esittely ja yhteystiedot. Viitattu 17.2.2013.
<http://heinolantila.wordpress.com/esittely/>

Heinolan tila. n.d.b. Tilan historia. Viitattu 17.2.2013.
<http://heinolantila.wordpress.com/tilan-historia/>

Heinolan tila. 2013. Ruokaosuuskunnan 12.1.2013 infotilaisuuden muistio. Sivut päivitetty 13.1.2013. Viitattu 13.4.2013.
<http://heinolantila.wordpress.com/>

Hemmilä, I. 2013. Green Care -toiminnan kehittäminen Mäntsälässä. Tutustumistilaisuus. Mäntsälän kunnantalo. 17.4.2013. Mäntsälän kunta.

Hoffrén, J. 2011. Todellisen hyvinvoinnin seurantavälineen kehittäminen. Teoksessa Ylikahri, V. (toim.) Onnellisuustalous. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry. 14–57.

Huuhka, S. 2012. Kylien kaavoituksesta Hämeenlinnan maaseudulla. Teoksessa Huuhka, S., Husu, T. & Taajamo, J. Hämeenlinnan seudun kyläkaavoitushanke. Kehittämiskeskus Oy Häme. 2–15. Viitattu 19.4.2013.
http://www.kehittamiskeskus.fi/files/attachments/paattyneet_hankkeet/kylakaava-arkkitehti/12.kehke-kylakaava-kaavoittajaraportti.pdf

ICA. n.d. Co-operative identity, values & principles. Viitattu 3.2.2013.
<http://ica.coop/en/what-co-op/co-operative-identity-values-principles>

Juutinen, H., Stenström, Å. & Vuori, R. 2011. Tehokas omistajahallinto. Osuuskunnan hallintohenkilön käsikirja. Uusimaa: Pellervo-Seura.

Kangasalan Yhteiskylä n.d.a. Energia. Viitattu 9.3.2013
<http://www.yhteiskyla.net/energia.htm>

Kangasalan Yhteiskylä. n.d.b. Historia. Viitattu 9.3.2013.
<http://www.yhteiskyla.net/historia.htm>

Kangasalan Yhteiskylä n.d.c. Intro. Viitattu 9.3.2013.
<http://www.yhteiskyla.net/index.htm>

Keltti, K. 14.4.2013. Opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä. Vastaanottaja Johanna Snell. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 20.4.2013.

Keuruun Ekokylä. n.d. Ekokylän esittely. Viitattu 9.3.2013.
<http://www.keuruunekokyla.fi/fi/esittely.html>

Kivinen, T. 2012. Heinolan tilan kehittämissuunnitelman perustelut 9.3.2012. Arkkitehtitoimisto Tapani Kivinen.

Kivisalons yhteisökylä. n.d.a. Ajankohtaista. Viitattu 10.3.2013.
<http://www.kivis.fi/fi/ajankohtaista.html>

Kivisalons yhteisökylä. n.d.b. Mikä on Kivisalons yhteisökylä? Viitattu 10.3.2013.
<http://www.kivis.fi/fi/mika.html>

Knuuttila, M. 2012. Maa- ja elintarviketalous kansantalouden osana. Teoksessa Niemi, J. & Ahlstedt, J. (toim.) Suomen maatalous ja elinkeinot 2012. Helsinki: MTT Taloustutkimus. 5–9. Viitattu 5.4.2013.
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/suomenmaatalousjamaaseutuelinkeinot/jul112.pdf>

Kolehmainen, M. 2013. Maatilan hallittu yhtiöittäminen – erityistä taloushallinnon näkökulmasta? Koulutus. Hotelli Presidentti, Helsinki. 14.3.2013. PI-johtamiskoulu. Koulutuksen muistiinpanot ja jaettu aineisto.

KPL, Kirjanpitolaki 1336/1997. 30.12.1997. Viitattu 10.2.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>

Kuhmonen, T. & Niittykangas, H. 2008. Maaseudun tulevaisuus. Ajattelun käsikirja. Maahenki Oy.

Kuuluvainen, S. 2013. Yhteisöpeltoalaisuutta ja kumppanuusmaataloutta Suomessa. Sivut päivitetty 12.2.2013. Viitattu 13.4.2013.
<http://syotavakaupunki.fi/yhteisopeltolaisuuutta-ja-kumppanuusmaataloutta-suomessa/>

Köppä, T. 2010a. Opiskelijat, yrittäjyys ja yhteisöllisyys. Kyselytutkimus yrittäjyyshalusta, yrittäjyydestä maaseudulla ja yhteisöllisyydestä eteläsavolaisten ammattikorkeakoulujen ja Ruralia yliopisto-opintojen opiskelijoiden kokemuksissa, käsityksissä ja asenteissa. Raportteja 68. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. Viitattu 29.1.2013.
<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja68.pdf>

Köppä, T. 2010b. Yhteisötalous yrittäjyyden uusien muotojen kasvualustana. Raportteja 69. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. Viitattu 29.1.2013.
<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Raportteja69.pdf>

Laiho, U-M., Grönberg, V., Hämäläinen, P., Stenman, J. & Tykkyläinen, S. 2011. Yhteiskunnallisen yrityksen toimintamallin kehittäminen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Konserni 4/2011. Viitattu 31.3.2013.
http://www.tem.fi/files/29202/4_2011_web.pdf

Laukkanen, J. 2000. Osuuskunta yhteisöllisenä yrityksenä. Teoksessa Köppä, T., Santala, J. & Laukkanen, J. Enemmän kuin yritys. Yhteisöllisen yrittämisen menestystekijät. Helsinki: Oy Edita Ab, 97–151.

Lehtonen, S. 2011. Valokuva Heinolan tilalta.

Lehtonen, S. 16.4.2013. Lisäkysymyksiä opinnäytetyöhön. Vastaanottaja Johanna Snell. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 20.4.2013.

Maaseudun yrittäjyyden kasvualoja. 2010. Teoksessa Pietarinen, H. (toim.) 2010. Maaseudun yrittäjyyden kehittämisohjelma 2020. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2010. Yrittäjyyden teemaryhmä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. 37-67. Viitattu 29.1.2013.
http://www.maallemuutto.info/Liitetiedostot/Yritt%C3%A4jyyden%20teema-ryhm%C3%A4%20helmikuu%202010/Yritt%C3%A4jyyden%20kehitt%C3%A4misohjelma%20Julkaisu_PDF-tiedostona.pdf

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. 2012. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) linjaus maaseudun kaavoituksesta ja rakentamisesta. Viitattu 17.4.2013.
http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/2504/YTRlinjaus_MaaseudunKaavoituksestaJaRakentamisesta.pdf

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä n.d. Maaseutuasuminen teemaryhmä. Viitattu 19.4.2013.
<http://www.maaseutupolitiikka.fi/teemaryhmat/maaseutuasuminen>

Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä Hyvinvointipalvelut ja Lieksan kaupunki. 2012. Ikäihmisten pienkotiasuminen. Lieksan toimintamalli. Viitattu 20.4.2013.
http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/2410/Lieksan_pienkotiasumisen_toimintamalli.pdf

Mattila, I. 2012. Teema-asumisen mahdollisuudet. Teoksessa Kuisma, J. (toim.) Asumisen vapaus. Talonpoikauskulttuurisäätiö. 108–116.

Mustalahti, I. 9.4.2013. Tiedustelu. Vastaanottaja Johanna Snell. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 9.4.2013.

Mähönen, J. & Villa, S. 2006. Osuuskunta. Helsinki: WSOYPro.

Nikkari, S. 2013. Hollolaa lämmitetään hakkeella – osuuskunnan voimin. Osuustoiminta 1/2013. 51–53.

OECD. n.d. The Social Enterprise Sector: A Conceptual Framework. Viitattu 25.2.2013.
www.oecd.org/regional/leed/37753595.pdf

OKL, Osuuskuntalaki 1488/2001. 28.12.2001. Viitattu 9.2.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2001/20011488>

Patentti- ja rekisterihallitus. 2012. Osuuskunnan perustamispaketti. Viitattu 13.4.2013.

<http://www.prh.fi/stc/attachments/kaupparekisteri/osuuskunta-perustamispaketti.pdf>

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013a. Osuuskunnan perustamisilmoitus. Sivut päivitetty 4.2.2013. Viitattu 10.2.2013.

<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/muutyrittymuodot/osuuskunta/perustaminen.html>

Patentti- ja rekisterihallitus. 2013b. Yritysten lukumäärät kaupparekisterissä. Sivut päivitetty 10.1.2013. Viitattu 3.2.2013.

<http://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>

Pellervo. 2009. Cooperation in Finland and Pellervo, the Confederation of Finnish Cooperatives. Viitattu 6.4.2013.

<http://www.pellervo.fi/kalvot/Pellervo%20and%20Finnish%20co-ops%202009%20netti.pdf>

Pellervo-Seura ry. 2010. Osuuskunnan perustajan opas. 3. uud. p. Viitattu 29.1.2013. Saatavissa:

http://www.pellervo.fi/osuuskunta/aineisto/osuuskunnan_perustajan_opas_2010w.pdf

Pellervo-Seura ry. 2012. Osuustoimintayritykset 2011. Osuustoiminta 4/2012. Viitattu 3.2.2013.

http://www.pellervo.fi/otlehti/ot4_12/osuustoimintayritykset.pdf

Peltomäki, P. 2013. Seniorikylä houkuttelee hyväkuntoisia eläkeläisiä. Maaseudun Tulevaisuus 22.2.2013, 13.

Pihlaja, R. 2010. Kolmas sektori maaseutukunnissa. Julkaisuja 19. Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti. Viitattu 29.1.2013.

<http://www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/pdf/Julkaisuja19.pdf>

Rantamäki-Lahtinen, L. 2012. Maaseudun yrittäjäyys. Teoksessa Niemi, J. & Ahlstedt, J. (toim.) Suomen maatalous ja elinkeinot 2012. Helsinki: MTT Taloustutkimus. 9–13. Viitattu 5.4.2013.

<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/suomenmaatalousjamaaseutuelinkeinot/jul112.pdf>

Rihmasto n.d. Rihmasto – yhteisöelämän verkosto. Viitattu 9.3.2013.

<http://rihmasto.fi/>

Sahari, T. 15.4.2013a. Opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä. Vastaanottaja Johanna Snell. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 20.4.2013.

Sahari, T. 15.4.2013b. Tässä vielä versio minkä saat auki. Vastaanottaja Johanna Snell. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 20.4.2013.

Scharmer, O. 2012. From ego-system to eco-system economies. How to Build Collective Leadership Capacity. MIT Sloan School of Management. Viitattu 18.4.2013.

http://www.ottoscharmer.com/docs/other/2012_BardCollege.pdf

Schäfer, F. 2013. Somewhere over the rainbow... Viitattu 10.3.2013.

<http://www.kommune-niederkaufungen.de/english-informations/>

Schäfer, H. 2011. Eläköön maatila vaikka suku sammuisi. Maaseudun Tulevaisuus 18.11.2011, 17.

Schäfer, W. 2009. Elämän hedelmien nauttiminen maatilalla. Demeter 2/2009. 5–9.

Schäfer, W. 2011. Sosiaalinen maatalous – maatilalla asuminen. Demeter 1/2011. 6–8.

Schäfer, W. 2012a. Hakemus suunnittelutarveratkaisu 28.6.2012.

Schäfer, W. 2012b. Monipuolinen biodynaaminen maatila. Demeter 3/2012. 3–7.

Schäfer, W. 8.4.2013. Opinnäytetyöhön liittyviä kysymyksiä. [Sähköpostiviesti]. Johanna Snell. Viitattu 13.4.2013.

Schäfer, W. 14.4.2013. Lisäkysymyksiä opinnäytetyöhön. [Sähköpostiviesti]. Johanna Snell. Viitattu 20.4.2013.

Sitra. 2012. Maaseutu kestävien ratkaisujen taloudessa. Viitattu 30.3.2013
http://www.sitra.fi/julkaisut/Esitteet/2012/Maaseutu_kestavien_ratkaisujen_taloudessa.pdf

Suomalaisen Työn Liitto. n.d.a. Liiton merkit kertovat hyvistä arvoista. Viitattu 31.3.2013.

<http://www.avainlippu.fi/liiton-merkit>

Suomalaisen Työn Liitto. n.d.b. Yhteiskunnallinen yritys. Viitattu 31.3.2013.

<http://www.avainlippu.fi/liiton-merkit/yhteiskunnallinen-yritys-merkki>

Suomen Taloushallintoliitto ry. n.d. Kirjanpidon ABC. Viitattu 23.3.2013.
http://www.taloushallintoliitto.fi/tilitoimistot/kirjanpidon_abc/

TEM. 2012. Sosiaalinen yritys. Sivut päivitetty 16.5.2012. Viitattu 25.2.2013.

<http://www.tem.fi/index.phtml?s=2563>

The Village. 2010a. Background. Viitattu 10.3.2013.

http://www.thevillage.ie/index.php?option=com_content&view=article&id=78&Itemid=2

The Village. 2010b. Visit Ireland's only ecovillage. Viitattu 10.3.2013.
<http://www.thevillage.ie/>

The Village. 2010c. What's for sale? Viitattu 10.3.2013.
http://www.thevillage.ie/index.php?option=com_content&view=section&layout=blog&id=2&Itemid=5

THL. 2013. Työhön kuntouttava Green Care Etelä-Suomessa. Viitattu 13.4.2013.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/hankkeet/green_care

Tike, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. 2013a. Maatilojen rakenne -tilasto: maatiloja 59 042. Julkaistu 15.2.2013. Viitattu 5.4.2013.
http://www.maataloustilastot.fi/maatilojen-rakenne-tilasto-maatiloja-59-042_fi

Tike, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. 2013b. Maatilojen rakenne. Maatilojen keskipeltoala vuonna 2012. Sivut päivitetty 15.2.2013. Viitattu 13.4.2013.
<http://www.maataloustilastot.fi/maatilojen-rakenne>

Tike, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus. 2013c. Maatilojen rakenne. Maatilojen lukumäärä ja peltoala juridisen muodon mukaan. Sivut päivitetty 15.2.2013. Viitattu 22.3.2013.
<http://www.maataloustilastot.fi/node/2717>

TTL, Tilintarkastuslaki 459/2007. 13.4.2007. Viitattu 10.2.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070459>

Van En, R. n.d. Eating for Your Community. Julkaistu 1995, A Good Harvest IC#42. Context Institute. Viitattu 13.4.2013.
<http://www.context.org/iclib/ic42/vanen/>

Verohallinto. 2013a. Arvonlisävero. Sivut päivitetty 1.1.2013. Viitattu 11.2.2013.
http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Arvonlisaverotus

Verohallinto. 2013b. Tulovero – osakeyhtiö ja osuuskunta. Sivut päivitetty 18.1.2012. Viitattu 16.2.2013.
http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Osakeyhtio_ja_osuuskunta/Tulovero

Vihinen, H. & Voutilainen, O. 2012. Maaseutu ja aluepolitiikka. Teoksessa Niemi, J. & Ahlstedt, J. (toim.) Suomen maatalous ja elinkeinot 2012. Helsinki: MTT Taloustutkimus. 78–87. Viitattu 5.4.2013.
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/suomenmaatalousjamaaseutuelinkeinot/jul112.pdf>

VN. 2011. Valtioneuvoston periaatepäätös maaseudun kehittämisestä. 24.2.2011. TEM/2360/00.06.02/2010. Viitattu 30.3.2013.
http://www.tem.fi/files/31704/VN_periaatepaatos_maaseudun_kehittamisa.pdf

Väre, M. 2012. Suomalainen maatala. Teoksessa Niemi, J. & Ahlstedt, J. (toim.) Suomen maatalous ja elinkeinot 2012. Helsinki: MTT Taloustutkimus. 14–17. Viitattu 5.4.2013.
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/julkaisut/suomenmaatalousjamaaseutuelinkeinot/jul112.pdf>

Yhdessä yrittämään. 2010a. Osuustoiminnallinen yrittäminen ja yhteisötalous -projekti / Yhdessä yrittämään! -hanke. Viitattu 24.2.2013.
<http://www.yhteistoiminta.fi/taustaa>

Yhdessä yrittämään. 2010b. Yhteisötalous ja yhteiskunnallinen yrittäjyys. Viitattu 25.2.2013.
<http://www.yhteistoiminta.fi/yhteisotalous>

Yhteisötalouden osa-alueet. 2007. Teoksessa Laurinkari, J. (toim.) Yhteisötalous. Johdatus perusteisiin. Helsinki: Gaudeamus. 51–62.

Yhteisötalouden historia. 2007. Teoksessa Laurinkari, J. (toim.) Yhteisötalous. Johdatus perusteisiin. Helsinki: Gaudeamus. 33–50

Ympäristöministeriö. 2011. Palveluasumisen julkisen rahoituksen linjauksia. Työryhmäraportti 14.12.2010. Ympäristöministeriön raportteja 1/2011. Helsinki: Edita Prima Oy. Viitattu 17.4.2013
<http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B15590382-206B-4E3B-A251-92632DC3468C%7D/32041>

Yrittäjyyden olosuhteet maaseudulla. 2010. Teoksessa Pietarinen, H. (toim.) 2010. Maaseudun yrittäjyyden kehittämisohjelma 2020. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2010. Yrittäjyyden teemaryhmä. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä. 13–36. Viitattu 29.1.2013.
http://www.maallemuutto.info/Liitetiedostot/Yritt%C3%A4jyyden%20teemaryhm%C3%A4%20helmikuu%202010/Yritt%C3%A4jyyden%20kehitt%C3%A4misohjelma%20Julkaisu_PDF-tiedostona.pdf

Yritys-suomi.fi. n.d. Yritysmuoto. Viitattu 3.2.2013.
http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/aihe?pp=polku_Yrityksen_perustaminen&ppa=palp_Harkitseminen_ja_suunnittelu&aihe=1000008